

Krav til konfliktløsning øker

En studie av FNs bidrag til fred i Syria i 2012

Mari Cecilie Tolfsen Reinskou

Masteroppgave i konflikt, sikkerhet og flerkulturell forståelse (KOSIFF) SV-6900

Mai 2015

Forord

Etter snart 18 år i Forsvaret var det godt å komme i mål med prosjektet. Prosessen har vært meget interessant samtidig som jeg har måttet bruke en del ekstra tid. Jeg har tilbragt over 21 måneder i internasjonale operasjoner underveis samtidig som arbeidet er i hovedsak gjennomført ved siden av full jobb.

Jeg vil rette en spesiell takk til min veileder Tor-Christian Dahl Eriksen ved Universitetet i Tromsø, for en utrolig strukturert og givende veiledning.

Avslutningsvis rettes en stor takk til de som har bistått med gjennomlesning og oppmuntring underveis.

8. mai 2015

Mari Cecilie Tolfsen Reinskou

Sammendrag

Krav til konfliktløsning har endret seg mye etter 2 verdenskrig og den kalde krigen. Det har vært en økning fra mellomstatlige konflikter til mer intrastalige, komplekse konflikter. FN har forsøkt å tilpasse seg hvordan disse konflikten skal håndteres gjennom endring og etablering av mandater i FNs sikkerhetsråd.

Konflikten i Syria brøt ut i mars 2011, og situasjonen forverret seg betraktelig ut i 2012. FN forsøkte å legge frem et mandat med større sanksjonsmuligheter og konsekvenser for Syria, men resulterte i en tilsynsmekaniske gjennom observatøremisjonen UNSMIS (United Nation Supervision mission i Syria), som ble implementert i april 2012. Partene i Syria klarte ikke å implementere fredsplanen som ble fattet gjennom FNs sikkerhetsråd, og UNSMIS måtte trekke seg ut av Syria i august 2012, etter knappe 4 måneder.

Denne masteroppgaven søker å belyse følgende problemstilling:

Hvorfor klarte ikke partene i Syria å implementere en fredsplan 2012?, hva kunne vært gjort annerledes i denne prosessen?, og hvilke erfaringer kan brukes konstruktivt ved senere anledninger?.

Nøkkelord: FN, Syria, UNSMIS, konflikt, konfliktløsning.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning.....	5
1.1 Problemstilling.....	7
1.2 Omfang, begrensning og disposisjon.....	7
1.3 Bakgrunn.....	8
1.4 Mandatet.....	9
1.5 Konfliktsituasjonen.....	11
2 Teoretiske perspektiver.....	14
2.1 Innledning til teori.....	14
2.2 Konflikt.....	15
2.3 Kilder til konflikt.....	18
2.4 Konfliktløsning.....	19
2.5 Intervenering, dialog og kultur.....	23
3 Metode.....	29
3.1 Metodisk tilnærming.....	29
3.2 Skriftlige kilder.....	29
3.3 Intervjuer.....	30
4 Analyse.....	33
4.1 Konflikten og forutsetningene for misjonen.....	33
4.2 Voldsspiral og fragmenterte parter.....	39
4.3 Endrede tiltak.....	43
4.4 De viktigste erfaringene.....	44
5 Konklusjon.....	46
6 Forkortelser.....	49
7 Litteraturliste.....	49
8 Nettsider.....	51

1 Innledning

I mars 2011 brøt det ut demonstrasjoner i gatene i Darra, sør i Syria. Dette var en motstand mot det sittende Baath^{w1} partiet, under president Bashar al-Assad^{w2}. Den sunnimuslimske befolkningen hadde sett seg lei av undertrykkelsen og turte å stå frem og demonstrere. Ulike former for represalier var hverdagskost fra en relativt velstående alawittiske minoriteten som ledet landet med bruk av makt. Regjeringens sikkerhetsapparats respons førte etter hvert til voldelige kamper og bruk av tunge våpen mellom regjeringsstyrker og opposisjonen. Sivile borgere bevæpnet seg i forsvar mot regjeringsstyrkene, samtidig som det ble dannet frigjøringsgrupper som inkluderte bla avhoppere fra regjeringshæren. Drøyt ett år etter de første demonstrasjonene ble situasjon til dels kaotisk, og det ble lovløse tilstander og kamper spesielt i sentrum av de større byene. Det var også store indikasjoner på andre grupperingers deltakelse med støtte utenfor Syria. Sommeren 2012 ble situasjonen uhandterlig, opposisjonen på sin side brukte sterkere virkemidler, selvmordsbombere fant sted og regjeringshæren svarte med bruk av tunge våpen mot befolkningen. Massakre fant sted, uten å finne de direkte skyldige. Situasjonen eskalerte og i 2013 var det et utall av ulike grupperinger som herjet landet. Det var ikke lengre *en* befolkning mot en undertrykkende regjering, men også andre ekstreme væpnede grupper som så sin mulighet til å slå seg ned og erobre områder for å drive sin virksomhet. I 2014 ble den ekstreme gruppen den islamske staten i Irak og Levanten (ISIL) en av hovedaktørene, spesielt i den nordre delen av Syria og store deler av Irak.

Bakgrunnen for Forente nasjoners (FN) håndtering av Syria kan til dels sammenlignes med hvordan konflikten i Libya ble håndtert. Da Gaddafis¹ regime brukte massiv vold for å slå ned på fredelige demonstrasjoner, vedtok FNs sikkerhetsråd en resolusjon om opprettelse av en flyforbudssone. Det skapte en oppfordring til å få implementert et mandat, hvilket North Atlantic Treaty Organization (NATO) påtok seg ansvaret for å gjøre. NATO landene startet bombingene av Gaddafis militære kapasiteter, med begrunnelsen i å ”*benytte nødvendige midler for å beskytte sivile*”. Etter hvert som kampene utviklet seg ble NATO beskyldt for å delta i en borgerkrig, og for å ha bidratt til å styrte den sittende politiske myndighet. Kritikerne oppfattet at dette ikke var en del av mandatet besluttet av sikkerhetsrådet. Kritikken, spesielt fra Russland og skepsis til internasjonal innblanding førte til at handlingsrommet ble annerledes for Syria, da Russland og Kina la ned veto² mot sanksjoner

¹ Muammar Abu Minyar al-Gaddafi var statsoverhode for Libya fra 1969 til 2011.

² Vetoretten i FNs sikkerhetsråd går ut på at en av de fem faste medlemmene i sikkerhetsrådet kan stemme ned et forslag

som involverte inngripen i Syria i februar 2012. Som en følge av dette, ble det tidlig samme året, besluttet en fredsplan gjennom FNs sikkerhetsråds, resolusjon 2042³. Fredsplanen skulle implementeres gjennom å sende et observatørbidrag på inntil 300 ubevæpnede FN observatører for å støtte partene i Syria, og gjennom dialog påvirke dem til å iverksette fredsplanen. Selve observatørbidraget fikk sitt mandat gjennom FN resolusjon 2043, og opprettelse av FN misjonen United Nations Supervision Mission In Syria (UNSMIS). Men, implementeringen av fredsplanen mislyktes og FN måtte trekke observatørbidraget ut av Syria etter drøyt tre og en halv måned, den 19. august 2012⁴.

Midtøsten generelt er et interessant område kanskje spesielt for dem som har arbeidet eller bodd i regionen og samtidig fått erfare både positive og mindre gode opplevelser. Min tjeneste som yrkesoffiser i Forsvaret har brakt meg fra Afghanistan til Sør-Libanon og videre til Syria. Jeg har fått muligheten til å engasjere meg, og samtidig opplevelser som ikke er hverdagskost. Min siste utenlandstjeneste var som ubevæpnet FN observatør i Syria i 2012 hvor jeg tjenestegjorde i observatørmisjonen UNSMIS, ledet av norske Generalmajor Mood. Jeg deltok i forpartiet, hvor vi reiste ut på hele den syriske aksen fra sør til nord for å møte guvernører og opposisjonsledere i byene.

Med bakgrunn i min tjeneste i Syria ble det nesten uunngåelig å ikke skrive noe som var relatert til FN sitt arbeid i Syria. Mitt ståsted innledningsvis var at jeg gjennom samtaler med syrere og deres familiemedlemmer i Libanon, fikk mange inntrykk som medførte at jeg tenkte; ”*jeg skal aldri sette mine ben i det landet, Syria!*”. Forsvarets Operative Hovedkvarter (FOH) i Norge ringte meg tidlig påskeaften i 2012, og jeg brukte dagen til å vurdere en forflytning fra Libanon til tjeneste i Syria, og jeg bestemte meg på tross av tidligere tanker å stille opp og dra til Syria.

Min funksjon som ubevæpnet FN observatør ga meg en unik mulighet til å pendle mellom de ulike partene og forsøke å påvirke dem til å komme forhandlingsbordet. Det var utfordrende å komme til en befolkning med en ”oppskrift på fred”, da det eneste de ønsket var å tippe Assad-regimet av tronen. Dessverre så klarte ikke partene å implementere fredsplanen, dvs sikkerhetsresolusjon 2042 i Syria. På tross av at observatørstyrken ble sendt ut av landet, så kan man allikevel sitte igjen med følelsen av at vi hadde suksessfulle dager i en ”mislykket” misjon.

³ S/RES/2042

⁴ S/RES/2059

Jeg vil med denne masteroppgaven se nærmere på hvorfor partene i Syria ikke klarte å implementere fredsplanen i 2012, prøve å finne ut hva årsakene var, se på hva som kunne eventuelt vært gjort annerledes og hvilke erfaringer man kan ta med seg videre i nye bidrag for fred. Forkortelser i oppgaven finnes på side 49.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen for oppgaven består av ett hovedspørsmål og to tilleggsspørsmål og lyder som følger:

Hvorfor klarte ikke partene i Syria å implementere en fredsplan i 2012?

Hva kunne vært gjort annerledes i denne prosessen?

Hvilke erfaringer kan brukes konstruktivt ved senere anledninger?

Det første spørsmålet er overordnet og skal søke å finne mulige årsaker til hvorfor partene ikke klarte å implementere en fredsplan i Syria i perioden. Partene i denne sammenhengen er referert til som regjeringen i Syria og opposisjonen, opposisjonen som på gitt tidspunkt hovedsakelig dreide seg om befolkningen i Syria. Å svare på den første delen er selve kjernen i oppgaven, men i forlengelse av dette er det også hensiktsmessig å se på ytterligere to forhold. Det ene er hvilke mulige andre tiltak kunne vært gjort, som kanskje kunne ha bidratt til et mulig annet utfall. Da denne FN misjonen mest sannsynlig ikke vil være den siste misjonen i FNs regi, er det også naturlig å se på et tredje spørsmål, hvilke erfaringene sitter man igjen med. Mulige erfaringer FN kan ta med seg videre i forsøk på å håndtere lignende konfliktsituasjoner i fremtiden.

1.2 Omfang, begrensning og disposisjon

Omfanget på oppgaven er i hovedsak begrenset til innledningsvis å omhandle bakgrunnen for oppgaven, etableringen av mandatet for Syria en beskrivelse av selve oppdraget, herunder mandatet, en deskriptiv⁵ redegjørelse av konfliktsituasjonen i Syria i perioden, samt etablering og terminering av FN misjonen. I analysen vil jeg drøfte svar fra intervjuene og de skriftlige kildene og trekke inn teorien. Deretter vil jeg presentere relevant teori innenfor konflikt, typer konflikter, kilder til konflikt, konfliktløsning, kulturelle aspekter og hindringer innenfor konfliktløsning. Videre vil jeg redegjøre i metodekapittelet for hvilken type metode jeg har valgt, forklare mer detaljert om mine skriftlige kilder og hvordan jeg har gjennomført selve intervjuene. I analysen vil jeg drøfte problemstillingen med utgangspunkt i svarene fra

⁵ *Deskriptiv* – en beskrivelse av virkeligheten uten å gi noen nærmere forklaring

intervjuene, data fra de skriftlige kildene, og trekke sammenhenger ved hjelp av utvalgt teori. I tillegg vil jeg forsøke å implementere eventuelle nye funn. Svarene på problemstillingen vil oppsummeres og avsluttes i en konklusjon. Oppgaven begrenses i tid frem til UNSMIS ble terminert 19. august 2012, og vil med det ikke omhandle den nye utviklingen av ISIL, senere kalt bare Islamsk stat (IS), sin ekspansjon i Midtøsten. Oppgaven vil ikke berøre eventuelle begrensinger/hindringer i finansiell støtte, ei heller logistikkstøtte da observatørmisjonen i stor grad ikke hadde de største utfordringene på dette området. Misjonen ansees å være en av de mest hurtige deployeringer utført av FN.

1.3 Bakgrunn

Midtøsten har i en årrekke vært preget av dype interne og regionale spenninger, voldelige konflikter og rivalisering mellom statlige og ikke-statlige aktører. Disse konfliktene har sitt opphav både i politiske, sosioøkonomiske, etniske, religiøse og mellomstatlige motsetningsforhold. Mange av landene i Midtøsten har vært under diktaturstyre som har kontrollert befolkningen og ytringsfriheten ved hjelp av ulike metoder. Globaliseringen har samtidig har medført at langt flere, inkludert dem under stort press har fått tilgang på internett og mulighet til å fremme sin frustrasjon og organisere sin motstand mot regimer via sosiale medier i langt større grad enn hva som var mulig tidligere. I 2011 startet den "*arabiske våren*" i Tunis. Opprøret spredte seg raskt til andre arabiske stater i regionen, herunder Yemen, Egypt, Libya, og ikke minst til Syria samme året.

I 2015, over fire år siden den "arabisk våren" startet, er det generelt svært få tegn til en "demokratisk" utvikling i regionen. Det kan virke som autoritære strukturer opprettholdes samtidig som den nasjonale myndighetskontrollen er svakere. Tunis kan til dels representere noe positivt ift etableringen av et demokratisk styresett. I Syria ser det ut til at begge formene for strukturer har vært tilstede. Når en stat blir dysfunksjonell, med en fraværende eller svak myndighetskontroll, øker også faren for terror, både regionalt og mot Europa. Spesielt kan dette bidra til at militante grupper etablerer fristeder for sine aktiviteter (Jeong 2008).

Utspringet til konflikten i Syria kan for det første sees på å være en politisk og sosioøkonomisk konflikt mellom privilegerte eliter som har dominert statsapparatet og forretningslivet og den befolkningsmessige majoriteten som har små muligheter til politisk medbestemmelse og sosial mobilitet. Dette skyldes ikke minst den omfattende korrupsjonen som undergraver både statsinstitusjoner og det økonomisk systemet.

For det andre er det en konflikt mellom etniske og religiøse grupper som ofte går hånd i hånd

med politiske og sosioøkonomiske skillelinjer, som også ofte går på tvers av nasjonale grenser. Fra mars 2011 har situasjonen i Syria forverret seg betraktelig, og man ser at konflikten nå innbefatter sterke aktører fra andre nasjoner. Fra Irak og over til Syria tar ISIL kontrollen over flere og flere byer og områder i regionen, med et mål om å innføre et eget kalifat^{w3}, en stat med ekstreme tolkninger av Sharia- lovgivning. Konfliktene som utspiller påvirker resten av verden, spesielt Europa som nå mottar store flyktningstrømmer fra regionen. Man ser hvordan Europa, og spesielt de sydlige vestlige landene forsøker å håndtere flyktningstrømmen med bruk av både nasjonale og felles kapasiteter. kan i ytterste konsekvens komme til å involvere/påvirke den enkelte av oss og vil kunne få konsekvenser for både Norge, hele det europeiske kontinentet, og den enkeltes sikkerhet i fremtiden.

1.4 Mandatet

I 2012 medførte den syriske statens såkalte kampanje for voldsomt å undertrykke dissens, bruk av voldelig makt og dødelig makt mot demonstrantene et frafall fra syriske regjeringsstyrker og dannelse av væpnende anti-regjerings grupper. Med bakgrunn i eskaleringen besluttet FNs sikkerhetsråd sikkerhetsresolusjon 2042 (S/RES/2042), som skisserte en sekspunkts fredsplan for Syria. FNs generalsekretær og generalsekretæren i den Arabiske Liga⁶ utpekte på anmodning av generalforsamlingen i FN, tidligere Generalsekretær Kofi Annan til Spesialutsending (Joint Special Envoy), for FN og den Arabiske liga til Syria i februar 2012. I mars presenterte Spesialutsendingen fredsplanen for presidenten i Syria, Bashar al-Assad, en plan som ble kalt en *forpliktelse* til en politisk prosess og opphør av vold. Mandatet for misjonen gikk under navnet ”Kofi Annans fredsplan” i Syria. Strategien var å forsøke å stanse voldelig konfliktatferd samtidig som man skapte rom for en forhandlingssituasjon på flere nivåer, som skulle føre til en mer stabil løsning. Fredsplanen, vedlegg til FN resolusjon 2042 (S/RES/2042) er på egenhånd oversatt til norsk i forenklet noe ift originalversjonen. Den lyder som følger:

1. Partene i Syria forplikter seg til å jobbe med Spesialutsendingen i en syriskledet politisk prosess for å løse behov og krav fra Syrias befolkning. På anmodning fra Spesialutsendingen skulle partene forplikte seg til å oppnevne en bemyndiget samtalepart etter behov.
2. Partene forplikter seg til å stoppe kampene og sørge for at FN kan overvåke opphør av væpnet vold i alle sine former, og av alle parter for å beskytte sivile og stabilisere landet. Videre skal den syriske regjeringen umiddelbart opphøre troppeforflytninger inn mot

⁶ Den arabiske liga- Forbund for arabiske stater, etablert i 1945 (22 medlemsland)

bysentrum, avslutte bruken av tunge våpen i tettbebygde strøk, og begynne en tilbaketrekning av militære styrker i og rundt tettsteder. Samtidig som disse handlingene foregår på bakken, skal den syriske regjeringen arbeide med Spesialutsendingen for å få til et vedvarende opphør av volden. Lignende forpliktelser vill bli søkt hos opposisjonen for å stoppe kampene og jobbe med Spesialutsendingen for få til et vedvarende opphør av væpnet vold.

3. Partene skal sørge for rettidig levering av humanitær bistand til alle berørte i kampområdene, og for dette formål, som strakstiltak, akseptere å gjennomføre en daglig to timer humanitær pause. Det skal koordineres nøyaktig tid gjennom en effektiv mekanisme også på lokalt nivå.

4. Partene skal intensivere tempoet og omfanget av frigivelse av vilkårlig arresterte personer, spesielt sårbare grupper av personer involvert i fredelige politiske aktiviteter. De skal gi, uten forsinkelse, gjennom egnede kanaler en liste over alle steder hvor slike personer blir anholdt. De skal umiddelbart begynne å organisere tilgang til slike steder og gjennom egnede kanaler svare raskt på alle skriftlige forespørsler om informasjon, tilgang eller løslatelse av slike personer.

5. Partene skal sikre bevegelsesfrihet over hele landet for journalister og gjennomføre en ikke-diskriminerende visumpolitikk for disse.

6. Partene skal avslutningsvis respektere organisasjonsfrihet og retten til å demonstrere fredelig med en lovlig garanti.

25. mars 2012 uttrykte regjeringen i Syria sin forpliktelse til denne sekspunktsplanen, som ble bekreftet av Spesialutsendingen to dager i etterkant. Spesialutsendingen søkte også lignende forpliktelse hos opposisjonen. På tross av relativt intenst nivå av vold i slutten av mars og begynnelsen av april 2012, ble det for første gang på over ett år, erklært et opphør av vold som trådte i kraft i Syria 12. april samme år. En uke etterpå foreslo FNs generalsekretær å etablere UNSMIS i en skriftlig henvendelse til Sikkerhetsrådet. Ankomsten av et fremskutt forparti kalt Advance Team Syria (ATS) ble satt inn 16. april, med påfølgende etablering av UNSMIS gjennom FN resolusjon 2043⁷ den 21. april. Resolusjonen åpnet for innsending av inntil 300 ubevæpnede observatører til Syria. Disse skulle monitorere, observere, rapportere, støtte og påvirke partene i Syria med å implementere fredsplanen. Innledningsvis ble observatører fra andre misjoner, herunder United Nations Truce Supervision organization (UNTSO, United Nations Mission in Liberia (UNMIL) og The United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo (MONUSCO) sendt inn til

⁷ S/RES/2043

Syria. Med en meget hurtig deployering⁸ var UNSMIS operasjonell i løpet av ca 30 dager, den 30. mai. 30. juni hadde UNSMIS 278 militærobservatører fordelt på hovedkvarteret i Damaskus og åtte team områder⁹ i Syria. I tillegg var det etablert en sivil stab på 121 personer som jobbet med menneskerettigheter, administrasjon og logistikk. Personellet ble lokalisert og forlagt på hotell i de enkelte byene, uten noen form for egen militær beskyttelse. Det var avklart at syriske sikkerhetsstyrker skulle besørge sikkerheten.

Etableringen av UNSMIS skjedde samtidig som fiendtligheten pågikk og økte i omfang i landet. Dette resulterte i at virksomheten til UNSMIS ble midlertidig stanset 15 juni.

Regjeringen i landet og opposisjonen ble informert om at ved stadig fraværende respekt for opphør av voldsbruk, så ville UNSMIS ikke være i stand til å gjenoppta normal drift. Den 7. juni ble det bekreftet av Spesialutsendingen til Generalforsamlingen og Sikkerhetsrådet i FN at sekspunktsplanen for Syria ikke ble iverksatt, til tross for arbeidet UNSMIS gjorde med å støtte partene i arbeidet med å de-eskalere krisen. Frem til denne datoen hadde det ikke vært opphør av vold, grove krenkelser av menneskerettighetene fortsatte, personell ble vilkårlig arrestert og hundretusen av mennesker som trengte nødhjelp kunne ikke nås av hjelpeorganisasjoner. Disse forholdene resulterte i at det ikke ble skapt noen form for politisk handlingsrom som tillot meningsfull politisk dialog.

1.5 Konfliktsituasjonen¹⁰

Ved forpartiets innsettelse 16. april var fiendtligheten i Syria preget av lavintensitetskamper og en generell reduksjon i volden. Innledningsvis syntes tilstedeværelsen av UNSMIS å ha en noe dempende effekt i de områdene observatørene ble utplassert. Man kunne se at partene initielt startet en tilbaketrekning av tunge våpen og tropper fra befolkningsentrum, men dette ble ikke fullført. Personellet i UNSMIS var aktive i å forsøke å redusere spenningen mellom partene. UNSMIS observerte periodiske kamper mellom regjeringen og opposisjonens styrker, økende spenning i byene, og en økning i antall tunge våpen, inkludert stridsvogner, distribuert av regjeringsstyrkene i eller i nærheten av befolkningsentrum. UNSMIS rapporterte også om bruk av håndvåpen, branner og eksplosjoner daglig på alle egne utestasjoner. I perioden var det en økning i antall trefninger og størrelse på ammunisjon, samt at det ble brukt mer avanserte teknologiske bomber, noe som medførte en betydelig forverring på bakken. I medio mai ble det utført to selvmordsangrep hvor sprengladningene var på minst

⁸ Deployeringen, sett med FN eller militære øyne er å anse som meget hurtig innsettelse

⁹ Aleppo, Damaskus, Darra, Deir-ez-Zor, Hama, Homs, Idlib, og Tartus

¹⁰ S/2012/523

1000 kg hver, rettet mot regjeringens anlegg i Damaskus, og et marked i Aleppo. I tillegg ble en lastebil med 1500 kg sprengstoff stoppet før detonerer. Omfanget og teknikker benyttet tydet på en kobling til velorganiserte terrorgrupper. UNSMIS patruljer ble rammet direkte og indirekte, og kom under ild på tre av stedene¹¹ hvor patruljeringen foregikk. De væpnede sammenstøtene mellom regjeringshæren og opposisjonen med bruk av stridsvogner og artilleri førte til store sivile tap. Dette førte til en økende grad av hindringer for misjonens patruljer til å kunne besøke steder med stor befolkningstetthet.

Det ble avdekket massakre, hvor sårskader indikerte bruk av tungt artilleri mot mennesker. Sikkerhetsrådet utstedte en pressemelding hvor de fordømte drapene på det sterkeste. Det ble også foretatt en spesiell granskning av massakren i Al-Houla gjennom Independent International commission of Inquiry (IICI)^{w4}. UNSMIS observerte et mønster i overgrepene, som var vekslende granatild og mørtelbrann etterfulgt av begrensede distribusjoner av mekanisert infanteri og stridsvogner inne i byenes sentrum, etterfulgt av pågripelser eller frihetsberøvelse av mistenkte opposisjonsstøttespillere. Offensiven ble ledsaget av en økning i planlagte og koordinerte angrep av væpnede opposisjonsgrupper mot regjeringsstyrkene. Generelt i løpet av perioden merket UNSMIS en økning i tempo og et skifte i taktikk i aktiviteten til de væpnede opposisjonsgruppene, også rettet mot regjeringen og sivil infrastruktur ved hjelp av håndvåpen, improviserte eksplosiv-innretninger og rakett-drevne granater.

På bakgrunn av intensiverte kamper ble den humanitære situasjonen forverret i perioden, og det ble rapportert om en voldsom flyktningstrøm til nabolandene¹², og økende behov for medisinsk hjelp. I samordning med Syrian Arab Red Crescent (SARC)^{w5}, klarte Verdens matvareprogram^{w6} å distribuere hjelp til 500 000 mennesker i juni måned. Det ble rapportert jevnlig om at skoler var blitt plyndret og brukt som militærbaser og interneringssentre. Sykehus var også blitt plyndret og skadet. Den humanitære bistanden ble forhindret av den økende volden og stridshandlingene, og da spesielt i områder som var mest berørt av konflikten. Medio juni 2012 var det kun ett sykehus i byen Homs i drift, men da delvis okkupert av regjeringssoldater. I følge lokale innbyggere, var frykten for å bli fengslet stor og en barriere for å søke medisinsk hjelp.

Tusenvis av syrer ble holdt i forvaring i et nettverk av statlige anlegg av ulike slag. Dette var ikke bare personer engasjert i væpnede kamper, men også menneskerettighetsforkjempere,

¹¹ Patruljene kom under angrep i Al-Qusayr, Deir-ez Zor og Khan Sheikhoun

¹² Nabolandene; Jordan, Libanon, Tyrkia og Irak

aktivister, samt andre utsatte kategorier av mennesker. I følge sekspunktsplanen hadde Syrisk regjering en forpliktelse til å gi ut informasjon og slippe fri vilkårlig innsatte uten rettsgrunn og dom. Fremgangen på dette området var ikke spesielt signifikant, og omstendighetene til tusenvis av fanger over hele landet var fortsatt uklare. Det ble rapportert om stadig betydelige overgrep, inkludert tortur, frihetsberøvelse i bred skala, arrestasjoner og fengsling. Gjennom hele rapporteringsperioden fikk UNSMIS ubekreftet informasjon om vilkårlig fengsling og isolering av hundrevis av personer, inkludert barn, kvinner og politiske aktivister. Medio juni skrev UNSMIS til regjeringen for å få informasjon om og tilgang til 102 personer som var vilkårlig arrestert, samt skriftlig anmodning om tilgang til fengsler i Damaskus, Aleppo og Hama. Det kunne ikke vises til noe respons verken muntlig eller skriftlig fra regjeringen side på dette området.

Oppsummert var konfliktsituasjonen svært kompleks. Den var uoversiktlig, med både sporadiske angrep og økning av vold mellom partene. Det ble utfordringer med å etablere relasjoner til regjeringens representanter, forsøke å påvirke de til å inngå forpliktelser vedrørende en de-eskalering av volden. Det samme var det i forhold til å etablere relasjoner til opposisjonsparten, da det var vanskelig å både finne de og vite hvem de var, samt og ha relasjoner og bygge videre på. Konfliktmiljøet med trusler og brudd på menneskerettigheter utgjorde ikke et rom for innbyggerne til å kunne uttrykke sine meninger gjennom frie og fredelige demonstrasjoner (S/2012/523).

2 Teoretiske perspektiver

2.1 Innledning til teori

Etter 2 verdenskrig har konflikter dreid seg fra å være konflikter mellom stater, ofte håndtert med tradisjonelle metoder som "tvangsdiplomati" og en form for krisehåndtering som har utspilt seg gjennom en rivalisering mellom supermakter. Nå i senere tid har konflikter dreid seg i retning av mer intra-statlige konflikter, både innenfor nasjonalstater men også innenfor region og linjer som definerer folkegrupper, uavhengig av den formelle statsgrensen. Gjennom fredsbevaring og konflikthåndtering, krever dette en ny og endret respons fra det internasjonale samfunnet i form av en mer forpliktende ytelse utover det å stanse voldshandlinger. Tidligere deployerte man tradisjonelt små ubevæpnede eller lettere bevæpnede militære innsatser, mens man prøvde å finne en politisk løsning. I dag er dette blitt erstattet med svært kompliserte multilaterale og multi-funksjonelle operasjoner. Ved denne endringen, ble fredsbevaring i form av en FN styrke eller koalisjonsstyrke det mest brukte middel til å håndtere voldelige konflikter. På slutten av 1998 var allerede 35 FN misjoner etablert (Duffey 2000). I flere konflikter har det etter fredsavtaler blitt satt inn observatører til å overvåke en freds- og eller våpenavtale. Ekspanderingen av FN bidrag har ført med seg et mye bredere spekter av oppgavene og flere involverte parter. Utviklingen har ført med seg et mangfold av oppgaver som inkluderer både humanitær bistand, valgobservasjon, observasjoner knyttet til menneskerettigheter, fredsskapende og fredsbyggende oppgaver. Disse aktivitetene har på sin side ført med seg et krav til en mer helhetlig innsats gjennom multikulturelle sammensetninger av både militært og sivilt personell, som også besitter et repertoar av slike ferdigheter. Senere, etter den kalde krigen, har fredsbevaring vært identifisert med et verdifullt aspekt av en tredjeparts intervensjon og konfliktløsning, ikke bare som en symbolsk militær tilstedeværelse i en liten sone av verden. Imidlertid, i forbindelse med katastrofer som i Bosnia¹³, Rwanda¹⁴ og Somalia¹⁵ har fredsbevaring høstet mye kritikk. Det har endt opp med lange diskusjoner om hvordan man kan styrke fredsbevaring gjennom alvorlige reformtiltak. Videre har dette ført til en kontinuerlig og grundig gjennomgang av alle de ulike problemene som har undergravd det internasjonale samfunnets effektivitet i å svare på moderne konflikter. Noen av utfordringene som har blitt

¹³ Massakren i Srebrenica, Bosnia i 1995, hvor nærmere 8000 tusen mennesker ble drept. Ansees å være et av de største masse mordene i etterkrigstiden. FN var tilstede, men hadde ikke mandat til å gripe inn.

¹⁴ Folkemordet i Rwanda i 1994, hvor ca 20 tusen tutsier ble drept, 300 tusen på flukt. FN var tilstede, og trakk seg ut med flertall i sikkerhetsrådet.

¹⁵ Borgerkrigen i Somalia, hvor FN et par år senere i 1993 sendte inn ca 115 amerikanske soldater, for å jakte på krigsherren Aidid. Noe som endte med at 18 amerikanske soldater og 500 somaliere ble drept.

identifisert er; finansielle begrensinger, mangel på ressurser, en form for oppgivelse av de grunnleggende prinsippene for en fredelig tredjeparts intervensjon (som er samtykke, upartiskhet, og ikke-bruk av makt), sporadisk brudd på menneskerettigheter, tvetydige mandater, utilstrekkelige logistikkplaner, kommando og kontroll (K2), språkvanskeligheter, og dårlig koordinering mellom militære og sivile komponenter (Duffey 2000).

Med bakgrunn i konflikters kompleksitet og samtidig med at bidraget fra det internasjonale samfunnet krever en større og bredere innsats, kan bildet av årsaker til hvorfor man ikke lykkes være relativt bredt. Innenfor teorien finnes det også et meget bredt spekter til hvordan man kan identifisere og forstå det som skjer. Denne oppgaven forsøkes forankret i teori på konflikt, typer konflikt, kilder til konflikt, samt vektlegging av konfliktløsning. Dette valget er gjort med bakgrunn i å forstå hva slag type konflikt det dreide seg om på gitt tidspunkt, hvorfor den utviklet seg, og hvordan man skal kunne nå en konfliktløsning. Jeg vil videre redegjøre for hva teorien betrakter som hindringer hos partene i konflikten, trekke inn aspekter som bruk av intervensjon i form av tredje part som megler, bruk av dialog som verktøy, samt det kulturelle aspektet. Den siste delen av teorien er valgt ut i fra en vurdering av at det er relevant å se på hvor modne partene er til å kunne løse konflikten selv. Dog er det i mange konflikter slik at partene ikke klarer å komme til en konfliktløsning selv, og har behov for støtte fra en tredje part. Teoriene er valgt ut i fra egen vurdering av hva som kan være relevant ift å kunne svare på problemstillingen.

2.2 Konflikt

Konflikt er noe som kan dateres helt tilbake til begynnelsen av menneskets historie og vil mest sannsynlig aldri avsluttes. I større sammenheng kan man definere konflikt til å omhandle alt fra situasjoner som uoverensstemmelser innad i en familie, på den enkelte arbeidsplass, eller som et forhold mellom to stater. Selve ordet konflikt stammer fra det latinske ordet *conflictus* som kan oversettes med *sammenstøt* eller *stå i strid*. Konflikt kan sees på som en universell funksjon i samfunnet, som har sin opprinnelse i en økonomisk differensiering, sosial endring, kulturell dannelse, fysiologisk utvikling og politisk organisering som alle er iboende konfliktfylte, og som blir utilslørt gjennom dannelsen av konfliktparter.

Konfliktpartene kommer til å ha, eller oppfattes å ha, gjensidig inkompatible mål. I enklere forståelse har vi en konflikt når ulike grupper forfølger uforenlige mål. Det er en enkel definisjon, mens Jeong, professor i konfliktanalyse og konfliktløsning drar konflikt inn i et større perspektiv til å omhandle konkurranse (Jeong 2008:7). En konkurranse som kan omhandle et mål om å overleve. I en litt eldre, teoretisk realistisk betraktning gjort av

Fetherston, kan konflikt sees på som et objektivt fenomen basert på det enkelte individ, gruppe eller stats interesser, med et ønske om å maksimere interessene og øke makten. Disse interessene deler han inn i to former; (1) Ressurser som vann, mat, husrom, landområder, våpen, moderne teknologi, og (2) Ressurser som sosial status og anerkjennelse (Fetherston 1994:101).

Man kan si at konflikt kan sees på som ett null-sum spill, og makten, eller trusselen om makt er den ultimate metoden en aktør bruker for å styrke sin interesse. Desto mer makt en aktør besitter, jo mindre er trusselen for at noen vil forsøke å angripe for å fremme sine egne interesser. Med det kan man si at makt også er å betrakte som en form for sikkerhet. Man kan trekke dette i retning til et *sikkerhetsdilemma* (Ramsbotham m.fler 2011 og Jeong 2011). Når den ene parten rustet opp, blir den andre truet og vil prøve å overgå den andre, det blir en form for kappløp som bidrar til eskalering. Man kan se på konflikt som konstruktiv konflikt eller destruktiv konflikt, hvor man i konstruktiv konflikt kommer frem til en bedre forståelse, blir opplyst, eller til en forsoning. I destruktiv konflikt har man som mål å skade fysisk den andre parten, oftest med bruk av vold. De mest destruktive konflikter er de intra- statlige eller borgerkrigsliknende, som består av brutalitet og voldelig konfrontasjoner hos motstanderne.

I tilknytning til begrepet konflikt, finner man konfliktholdninger, som er et felles forventningsmønstre, følelsesmessige oppfatninger som følger med et engasjement i en konfliktsituasjon. Dette kan være holdninger som; sinne, mistillit, motvilje, frykt, misunnelse, mistenksomhet ovenfor andres intensjoner. Konfliktholdning har å gjøre med hvordan man oppfatter konflikten og hvordan den defineres. Holdningene har innvirkning på atferden til partene. Et eksempel kan være myndigheter og representanter fra en regjering som har en oppfattelse av at; ”*Vi blir angrepet av terrorister!*”. Denne holdningen kan man si påvirker en regjeringens konfliktatferd. Målet kan være å bli kvitt ”*terroristene*” ved bruk av makt gjennom lokalt politi og militære styrker. Ad konfliktatferden gjenspeiler handlingen til partene som har som mål å modifisere den andres målsettinger. Både demonstrasjoner, voldsutøvelsen og forhandlinger kan sees på å være konfliktatferd.

Johan Galtung, som er en av grunnleggerne innenfor fagfeltet fredsforskning, forklarer konflikt på sin side som en dynamisk prosess hvor strukturen i form av motsetninger, holdninger og atferd forandrer seg stadig og påvirker hverandre. Konfliktprosessens dynamikk består i gjensidig innflytelse mellom disse dimensjonene i form av eskalering og de-eskalering, og er et komplekst samspill av holdninger og atferd som kan ha sin egen realitet. For at man skal definere noe til å være en konflikt, må alle tre dimensjoner være

representert. Dersom en av faktorene ikke er tilstede vil man bare betrakte situasjonen som latent.

En del av konflikt består ofte av hvordan partene utøver makt. Makt er ofte definert av statsvitere som; ”evnen til å påvirke atferden til andre med eller uten motstand”. Makt kan benyttes for å oppnå spesifikke målsettinger med eller uten tvang. Makt kan komme fra forskjellige kilder, og skiller ofte mellom politisk makt, økonomisk makt, militær makt, lovgivende makt og utøvende makt. En klassisk, men presis og omstendelig definisjon ble formulert av sosiologen Max Weber i sin tid: «Makt betegner enhver sjanse til å gjennomføre sin vilje innenfor en sosial relasjon, på tross av motstand, uansett hva denne sjansen beror på.» Statsviteren Østerud skisserer at begrepet makt på den ene siden er ”tvang” til å gli over til, på den andre siden, til ”innflytelse”. Videre forklarer han at bruk av makt kan påvirke og endre et utfall, til dels gjennom maktrelasjoner der noen endrer tenkemåte og/eller atferd. Selve metodene kan ligge i å bruke former for tvangsmakt, byttetransaksjoner eller det ”å vinne sjelen” med en hegemonisk tankeform (Hovi og Malnes 2011).

David Singer, amerikansk statsviter og pioner på konflikt og fredsforskning deler ulike typer konflikter inn med bakgrunn i hvilken politisk status partene i konflikten besitter. Han skiller mellom a) kriger mellom stater b) ”utenomssystemiske” kriger (Hovedsakelig koloni). Her har han ytterligere to klasser av ikke interstatlig konflikt, c) borgerkrig, i motsetning til b) en protagonist kan være en opprørske eller revolusjonær gruppe innenfor de anerkjente territoriale grensene for staten og d) de stadig mer komplekse intrastatlige krigene i tidligere kolonistater, der utfordringen kan komme fra kulturelt definerte grupper der medlemmene identifiserer seg med hverandre og med gruppen på grunnlag av felles rasemessige, etniske, språklige, religiøse eller egenskaper i form av slekt (Holsti 1996:21).

Hvis vi ser på de intrastatlige konfliktene, har noen av de mest alvorlige voldelige konfliktene i dag en etnisk dimensjon. De fleste suverene stater i dag består av mer enn *en* etnisk gruppe som lever i mer eller mindre sameksistens. Begrepet etnisk konflikt har ofte blitt brukt som samlebetegnelse på konflikter som har virket noe uforståelig på folk i vestlige land. Hva konflikten egentlig dreier seg om, de underliggende uenighetene kommer ikke alltid tydelig frem. En etnisk konflikt er når to eller flere etniske grupper forfølger uforenlige mål. Bare når etnisitet mobiliseres for å oppnå politiske mål kan vi egentlig snakke om en etnisk konflikt. Latente konflikter kan ligge der, men det er først når de manifesteres gjennom en eller annen form for konfliktatferd at det foreligger en faktisk konfliktsituasjon. Det må søkes forståelse

av hva gruppene har felles. Det kan være religion, territorium, språk, felles forfedre, samme slekt, utseende, hudfarge, kulturelle koder.

2.3 Kilder til konflikt

Hvis man ser på konflikter som mer historisk og geografisk baserte ”generasjons”- konflikter kan man se at svært mange kilder til konflikt strekker seg tilbake til fortiden, og fallet av de store imperier¹⁶. Landegrenser har blitt flyttet, folkegrupper har blitt delt av nye statsgrenser, ulike styreformers har dominert. Jeong forklarer at kildene til konflikt i mange ikke-vestlige samfunn er forankret i en ubalanse i økonomiske og politiske systemer som omfatter misforhold i fordelingen av rikdom, lovgivende og administrative makt blant etniske, religiøse grupper.

Opptakten til en konflikt er å dra latente misforhold, for eksempel misnøye som stammer fra sosial urettferdighet og voksende ulikhet, inn i en sosial mobilisering som krever endringer i status quo. Triggere, inkludert brudd på våpenhvile, er ofte et lett steg til utbrudd i form av ny kamp eller kan virke som å fylle bensin på bålet, dvs gamle konflikter, i en spent politisk krise. De fleste konflikter involverer som nevnt verdiforskjeller og maktforskjeller, mens misoppfatninger og misforståelser spiller også en viktig rolle i vurderingen av motstanderne. Selv om en konflikt kan stamme fra økonomiske og andre vesentlige kilder, kan det raskt i en opptrapping utvides til å identifisere flere forskjeller. En fornektelse av en legitim¹⁷ gruppes status eller tap av materielle belønninger stimulerer til frustrasjon hos gruppen og kan skape en form for savn for sosial mobilisering. Det har vært vanlig å påpeke at frustrasjonen som oppstår i mer dypgående konflikter ofte er resultater fra sviktende sosiale systemer til å svare på tilfredsstillende av sikkerhet, selvfølelse, og andre grunnleggende menneskelige behov (Jeong 2008:92). Det er viktig å forstå hvordan partene definerer hverandre, ofte kan man mistolke og fokuserer på feil deler av en parts identitet. Identitet er også i denne sammenheng et aspekt som spiller inn i mobilisering av grupper mot hverandre. Identitet er relatert til de normer, verdier, oppfatninger, praksis og tradisjoner som påvirker en gruppes interaksjon med omverdenen (Jeong 2008:55). Sterkere fokus på ekskluderende gruppe identitet øker sjansen for diskriminering og stereotypi, og kan skape en form for motstand som kan føre til konflikt. Jeong forklarer også at potensialet for konflikt ligger der hvor de motstridende interesser, verdier eller behov snevrer våre relasjoner med andre (Jeong 2008:5). Det kan forstås som at når dialogen mellom motstanderne dabbler av, det foregår en polarisering, og man ikke klarer

¹⁶ Det Ottomanske riket, Østeriske-Ungarske eller Russiske imperiet

¹⁷ *Legitim* – gyldig, legal, lovlig, sann

å opprettholde en konstruktiv dialog vedrørende partenes behov og interesser, er det fare for at konflikt kan bryte ut, og partene tar i bruk fysiske virkemidler. Kilder til konflikt, som vanligvis er vedvarende og forsterket i sin form i løpet av den påfølgende krigen, er identifisert på internasjonalt, statlige og samfunnsnivå, og er også identifisert i interesser fra eliter og enkeltpersoner. Psykologiske forskningstradisjoner har påpekt at frustrasjoner på samfunnsnivå oppstår fra gruppeinteraksjon. Faktorer på makro, samfunnsnivå er opptatt med måten den eksisterende orden er legitimert og institusjonalisert på, selv om det ikke imøtekommer behovene til vanlige folk. Eksistensen av forskjeller i verdier, normer, status og klasseskiller fungerer som en forutsetning for sosial konflikt (Kriesberg 1998).

Mange konflikter medfører store økonomiske og samfunnsmessige ødeleggelser, selv om man på et tidspunkt kan komme frem til en midlertidig stans av vold gjennom avtaler. Dersom det ikke blir en gjenoppbygging og bedring i eksistensgrunnlaget til de involverte, kan det medføre at parter i konflikten fortsatt vil, på ett nytt tidspunkt, forsøke å kjempe videre. Med kan det sies at når de økonomiske ødeleggelsene øker som et resultat av krigen vil samfunn bli mer utsatt for krig igjen (Collier m.fler 2003).

2.4 Konfliktløsning

Konfliktløsning er ofte sett på som en ambisiøs målsetting om at man skal klare å løse en konflikt gjennom å utarbeide et system som skal bidra til å endre konfliktholdninger og konfliktatferd. Videre klare å løse de underliggende problemene en gang for alle, slik at man kan oppnå en stabil fred. Klassisk konfliktløsningsteori starter fra premisset om at konflikten er en iboende del av sosial endring, mens måten vi håndterer konflikten på er et spørsmål om vane og valg (Ramsbotham m.fler 2011:17). Det er mange faktorer som påvirker hvordan vi håndterer konflikten, med hvilke midler, og når i konfliktens syklus man responderer. Studier viser at konfliktløsningens mål er både en transformasjon av selve konflikten og samtidig eliminering av vold. Man må utforske transformatorer i konflikten, sted for nedtrapping, pre-forhandlinger, mekling, forhandlinger og fredssamtaler i å bekjempe vold og gjenopprette fred (Ramsbotham m.fler 2011). Å stanse en voldelig konflikt, betyr nødvendigvis ikke at man løser problemene som er de grunnleggende årsakene. Det er på den ene siden stor sannsynlighet for at innsatsen til å løse en konflikt ikke ender med å stanse krigen,. På den andre siden er det stor sannsynlighet for at innsatsen til å stanse krigen, ikke nødvendigvis løser de underliggende deler av konflikten. Det har vært betydelige tilfeller hvor konflikter har blitt avsluttet gjennom ulike fredsavtaler, dette er dog ikke det normale mønsteret. Oftere skjer det at konflikter bare ”planer ut”, og legger seg under grensene som forskerne bruker til

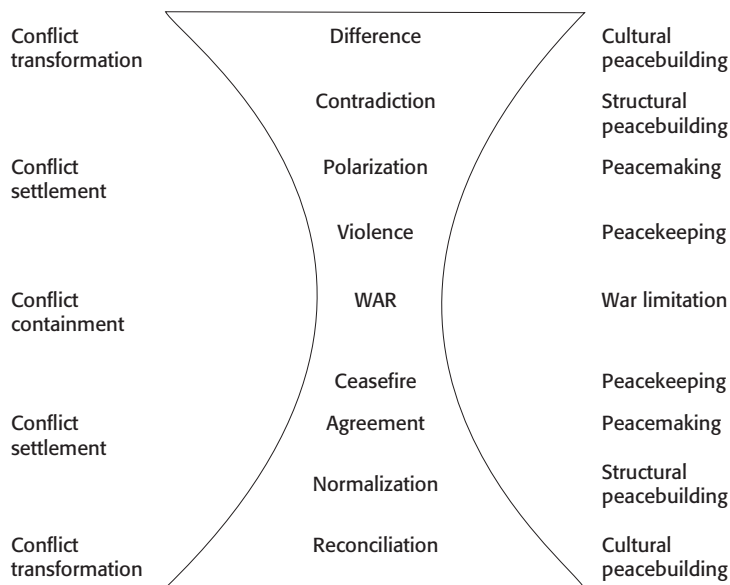
å klassifisere dem som væpnede konflikter. De bakenforliggende årsakene til konfliktene eksisterer fortsatt, og de er derfor tilbøyelige til å bryte ut igjen (Duffey 2000).

Väyrynen, forsker innen fred og konflikt ser på konflikt også som en dynamisk prosess, i likhet med Galtung. Konflikter er iboende dynamiske, og konfliktløsning må forholde seg til kompleksiteten som kommer av skiftende relasjoner, ofte innenfor et bredere system som har blitt motstandsdyktig mot en type stykkevis endring. Man kan se på en skisse av fem generiske transformatorer i langvarige konflikter som tilsvarer omrisset eller rammeverk for analyse av moderne konflikter som kan være nyttige i en konfliktløsning; transformasjon av *konteksten*¹⁸, *strukturen*, *lederens rolle*, *saker man fokuserer på*, *person eller gruppe transformasjon*. Konflikttransformasjon krever reelle endringer i partenes interesser, mål eller selvdefinering (Ramsbotham m flere 2011:177). Disse endringene kan bli fremtvunget av selve konflikten, eller de kan komme på grunn av endringer internt i gruppen, endringer hos de som støtter gruppen eller utledes av endringer i konteksten konflikten ligger innenfor. Konfliktløsning må ikke ensidig fokusere på hvilke saker som adskiller, men også sosiale, psykiske og politiske endringer som er nødvendig for å adressere de bakenforliggende årsakene.

For å kunne muliggjøre en situasjon hvor løsning finner sted, sies det at i en væpnet konflikt kan partene bli villige til å vurdere et forhandlet resultat når de mister håpet om å oppnå sine mål gjennom bruk av vold. Zartman, professor innen konfliktløsning forklarer at en form for *modenhet* må til hos partene for å forstå at man ikke klarer å oppnå noe gjennom vedvarende bruk av vold (Ramsbotham m flere 2011:178). Dersom en part ikke aksepterer at den andre, eliminerer eller undertrykker den andre, vil kompromiss tilsynelatende representere en rasjonell løsning. Begge sider må gi avkall på noe for en gjensidig nytte. Det beste resultat er når begge parter åpner seg og oppnår en gjensidig tilfredsstillelse, samt at denne situasjonen blir selvdrevet. I enkelte konflikter er kompromiss en umulighet eller vanskelig å oppnå. Eventuelle kompromiss løsninger må aksepteres av de involverte parter på alle nivåer.

Ramsbotham, Woodhouse and Miall har utarbeidet en modell som kan brukes til å forstå konfliktens syklus og hva som kan være en naturlig respons på de ulike nivåer av en konflikt. Målet er å oppnå en konfliktløsning. De sier at en konflikts syklus varierer fra konflikt til konflikt, men det er en del prosesser som er sammenfallende, dog kan de være uforutsigbare ift hvilket tidspunkt man går fra et nivå til et annet. Modellen har fått navnet Timeglassmodellen, som er vist i figur 1.

¹⁸ *kontekst* – befatning, omstendighet, sammenheng

Figur 1. Timeglassmodellen (Ramsbotham m.fler 2011:14).

Timeglassmodellen er valgt med bakgrunn i at den gir en meget god oversikt og et bredt bilde av flere faktorer som kan hjelpe til å plassere konflikts utvikling, status og hvilket tiltak som er relevant og benytte i de ulike fasene. Modellen beveger seg i en *eskalerende* retning nedover, hvor den skisserer en type tilstand som er nødvendig (venstre) ift status på konflikten (midten) og en tilhørende type respons (høyre) som er nødvendig. Modellen kombinerer Galtung's ide om at konflikter er dynamiske med prosesser for opptrapping og nedtrapping, og viser typer respons i konfliktløsning. Timeglassmodellen representerer dermed en innsnevring av det politiske handlingsrommet som preger konfliktens opptrapping og en utvidelse av det politiske handlingsrommet som preger konfliktens nedtrapping. I det handlingsrommet innsnevres eller utvides, så blir ulike metoder og responser på konfliktløsning mer eller mindre hensiktsmessig eller mulig. Modellen kan betraktes som en form for beredskap og komplementaritetens modell, der beredskap refererer til konfliktens natur og faser, og komplementaritet til kombinasjonen av hensiktsmessige tiltak som må fungere sammen for å maksimere sjansene for å gjøre suksess i konfliktløsningen.

Man kan til dels gjenkjenne konflikteskalering gjennom en merkbar form av økende nivåer av fiendtlighet. Denne eskaleringen kan være drevet av en opptrapping av nye taktiske metoder for å overgå motstanderen. Nye taktiske metoder kan være måten man engasjerer seg og forsøker å beseire den andre parten på, herunder kan en slik metode eksempelvis være høyteknologisk presisjonsbombing fra luften. Nye mønster for interaksjon er ledsaget ikke bare av nye parter i konflikten men også endringer innad hos partene. En økning i intensiteten av en konflikt har en tendens til å frembringe et utvidet omfang av deltagelse, som engasjerer

flere personer. Hver enkelt konflikt har sin egen dynamikk, men det er en felles forståelse og sammenheng, dog ikke alltid like forutsigbar.

Konfliktløsning kan sees på som fredsskapende arbeid på et høyere plan. Med andre ord, forhandlinger eller mekling blant hovedaktørene er med sikte på å oppnå en gjensidig akseptabel avtale. Å hindre utbrudd til krig består av forsøk på å begrense kamper geografisk, dempe og lindre intensitet, og å få til et opphør av volden på et tidligst mulig tidspunkt. Mens både historie, persepsjon¹⁹, og identitet er iboende til stede i formingen av konflikten, kan de også benyttes i å håndtere konflikter og bidra til en bærekraftig fred. Som et av de mest kraftige verktøy for fredsbygging innebærer å anerkjenne tidligere skade, utvikle empati overfor de andre som lider, og dempe frykten hos ofrene. Å hindre utbrudd er også det å kunne identifisere hvilket tidspunkt som er mest gunstig for å kunne gjøre tiltak som fører til positiv endring.

Motsetningen mellom hva som er lovet og hva som faktisk skjer, kan i seg selv utgjøre et kritisk øyeblikk og initiere utfordringer til status quo. Et uventet fysisk angrep kan produsere usikkerhet ved å tilrettelegge for hendelser som tipper relasjonene mellom partene ut av balanse (Putnam 2004). Disse anledningene med et interaktivt engasjement, intens følelsesmessig opplevelse, som involverer overraskelse og angst kan skape et kritiske øyeblikk. Slike øyeblikk kan sees på som veiskiller i konflikten, men er ofte bare identifisert i ettertid. *Timing* blir derfor en viktig faktor for å forstå et vesentlig kritisk øyeblikk (Druckman 1986). Et kritisk øyeblikk kan relateres til modenhet hos partene. Modenhet kan tolkes som et egnet forhold for en nedtrapping, men krever tilstedeværelse av visse emosjonelle og fysiske tilstander som er nådd hos partene i konflikten. Modenheten kan også sees på som negativt, at ny giv for eskalering kan bli skapt gjennom skifte i strategi, for eksempel en overgang fra ikke-voldelig til voldelige handlinger.

For å løse en konflikt vil man møte hindringer, men også kunne se muligheter. Jeong forklarer at initiativet til konfliktløsning blir hindret av vegring mot å anerkjenne legitimiteten og rettigheter for grupper som har blitt marginalisert av diskriminerende sosiale strukturer og normer. (Jeong 2008). Som nevnt handler dette mye om nettopp å anerkjenne den andre parten, samtidig som man skaper like rettigheter for alle borgerne, uavhengig av tilhørighet eller bakgrunn.

I et forsøk på konfliktløsning kan man oppleve hindringer hos partene. Det kan være soldater eller stridende i konflikten som er blitt avhengig av krigføringen, som en ”måte å leve på”,

¹⁹ *Persepsjon* – oppfattelse, sansing, forståelse

krigsherrer som kan ha blitt avhengige av de økonomiske ressurser og inntekter de har oppnådd og eller kan kontrollere. Ledere som har blitt nært identifisert med å drive konflikten videre kan risikere straffefølgelse, bli styrtet eller frykte død når krigen er over og har sterke incentiver for uforsonlighet (Eks. Karadzic i Bosnia). Lokale og regionale parti tjenestemenn eller militære offiserer som har gjort sine karrierer i konflikten kan utvikle en eierandel i at konflikten fortsetter (Sisk 1997:84). For slike hovedpersoner kan fred bringe tap i roller og status og true deres interesser. I tillegg kan partene ikke lett gi troverdige garantier for avtaler, og dette fører til problemer med å binde seg og engasjere seg (Fearon 1998:107). På bakgrunn av påstander blant annet om at enkelte parter har blitt så preget og avhengig av konflikten vil det være lett å trekke konklusjon om at konfliktløsning ikke er mulig å få til. Klarer man dog å se hindringene i forhold til hverandre og i et større perspektiv finnes det mulighetsrom. De fleste voldelige konflikter pålegger massive kostnader på de berørte samfunn, og vanligvis vil en stor del av befolkningen dra nytte av at konflikten dermed avsluttes. Dette er en felles interesse på tvers av motstridende samfunn, som påvirker sikkerhet og økonomisk velferd. Moderate politikere og velgere, som kan ha blitt brakt til taushet eller fortrent av klimaet i vold, vil være opptatt av å reetablere normal politikk. Vanlige folk vil normalt ønske retur til stabilitet og fred og legge krigen bak seg. Dette kan derfor sees på som en mulighet og et stort reservoar som fredsarbeidere bør være i stand til å forsøke å utnytte. Kersti Larsdotter, forsker innen freds forskning oppfatter at dersom den forventede nytten av fortsatt krig er høyere enn forventet nytte av fred, vil krigen fortsette. Hun skisserer to fremgangsmåter for å påvirke forholdet mellom regjeringen og befolkningen. Den ene er ”cost-benefit” som er å få partene til å forstå at den store kostnaden med krig er dårligere løsning enn fordeler ved fred. Den andre er ”hearts and minds”, hvor regjeringen må overbevise befolkningen om at de representerer noe bedre enn opprørerne eller opposisjonen, regjeringen må vinne det å besitte; identifiserbare holdninger og sympatier. Dersom ledelsen ikke klarer å få oppslutning og støtte for sin handlemåte vil konflikten kunne vedvare (Larsdotter 2011).

2.5 Intervenering²⁰, dialog og kultur

Intervenering, det å gripe inn kan benyttes i form av både overtalelse, påvirkning, men også gjennom militærmakt for å *tvinge* noen. Det kan diskuteres om en tredjeparts intervensjon er partisk eller u-partisk, om man skal bruke makt eller ikke-makt, statsbasert eller ikke-

²⁰ *Intervenering* - gripe inn, mediere, mekle, bygge bro

statsbasert, og om intervensjon skal gjøres av folk utenfra eller innenfra (Zartman 1995, Lederach 1995, Bercovitch 1996). Bercovitch har funnet ut at man i to av tre konflikter etter den Kalde Krigen har benyttet seg av en tredjepart som megler. De fleste tøffe konflikter, hvor mekling har blitt forsøkt, har mislyktes, men noen har faktisk også hatt suksess. Det er konkludert med at en tredjeparts intervensjon oftest må være koordinert, være vedvarende over en lengre periode, og (Jones 2002). Samtidig er det ofte at tredjeparten trenger ytterligere en part til å kunne konferere og søke støtte. (Hampson 1996, Crocker 1999).

For at forhandlinger skal kunne bli en suksess bør partene være legitime, herunder inneha formelle funksjoner og være reelle representanter.. Anerkjennelse mellom partene og dialog er forutsetninger, og for at disse skal finne sted må partene bli akseptert som legitime parter. I en interstatlig konflikt mellom regjering og opposisjon, må regjeringen komme til det punktet hvor de anerkjenner opposisjonen som en forhandlingspartner, samtidig som den asymmetriske maktbalansen må reduseres for at man skal kunne starte forhandlinger.

Ofte er tredjeparter avgjørende i det å kunne iverksette reelle endringer, herunder transformasjoner. Tredjeparten kan vanligvis hjelpe partene i konflikten til å sette dem i kontakt med hverandre, få deres tillit, selvtillit, sette agendaer, avklare problemstillinger og formulere avtaler. De kan også legge til rette for møter ved å arrangere arenaer, redusere spenninger, utforske partenes interesser og noen ganger guide partene til urealiserte muligheter. Dette er vanligvis oppgaver som er omdiskutert og mulig potensielt farlig for hovedpersonene å utføre selv. Ved å la partene få mulighet til å presentere sine saker, utforske dem i dybden, innramme disse for diskusjon, og avklare fordeler og ulemper ved ulike alternativer, kan mekling noen ganger utgjøre en verdifull rolle i kunne åpne opp for et nytt politiske spillerom.

Det finnes ulike metoder å skape tillit mellom stridende parter. I noen tilfeller kan en tredjepart få partene til forhandlingsbordet ut ifra en målsetting om å stoppe eller begrense den eskalerende voldelige konfliktatferden. En forutsetning for at en tredje part skal kunne gå inn som en megler og støtte partene i konflikten er at det er et minimum av tillit til denne tredjeparten. Den beste situasjonen bør være når denne tredjeparten ikke har noen interesse eller egeninteresse i situasjonen.

Ved bruk av dialog søker man å finne en felles grunn og forståelse. Dialog kan forstørre og muligens endre deltageres synspunkt (Ramsbotham m.fler 2011:57). Det å administrere språklig vanskelige dialoger, diskurs²¹ og radikal uenighet er en del av utfordringen når man

²¹ *Diskurs*- fra latin; løpe frem og tilbake, men kan bety tale, samtale, drøfte

skal representere en tredjepart som skal prøve å få de ulike partene i konflikten til forhandlingsbordet. En av utfordringen i den kommunikative sfære betyr å konvertere konkurransen i debatten til en *konstruktiv uenighet*. Når man blir konfrontert med konkurransedebatt, bør man derfor fra starten av, ha som mål å ikke utforske disse uenighetene videre, men tvert imot, umiddelbart fortrenge disse og overskride dem med å finne felles plattform og felles interesser. Når det er en uenighet må man forsøke å løse problemene og søke å forstå andres synspunkter fra den andre personens perspektiv. Det å kunne tenke og føle hvordan det ville være om du selv var på den andre siden. Fornuftige mennesker forstår at deres egen dømmekraft samt vurdering av andre kan være feilbarlig (Deutsch 2000:32,35).

Den tyske filosofen Gadamer forklarer dialogen som en type sammensmelting av horisonter, på tvers av kulturelle og historiske forskjeller. Dette strekker seg forbi det at man snakker om å opprette en felles sympati gjennom dialog, og mer i retning av empati gjennom relasjonen. I dreining av en mer dynamisk og produktiv prosess, hvor deltakerne i en utveksling av meninger og holdninger, sammen kan generere en ny felles betydning, noen ganger referert til som en "tredje kultur" (Broome 1993). Det er en nødvendighet og gå utover det å bare ha fokus på egen interesse, for å nå en forståelse. Det innebærer å oppnå en høyere "universalitet" eller enighet som seirer, men også som en del av den andre parten. Disse "dialogiske holdninger" blir sett på som en integrert del av konfliktløsningen, og den tredje kulturen kan bare utvikles gjennom samhandling der deltakerne er villige til å åpne seg for nye betydninger og engasjere seg i reell dialog, samt hele tiden svare på de nye kravene som kommer fra situasjonen. Fremveksten av denne tredje kultur er essensen av empati gjennom relasjon og er å betrakte som vellykket konfliktløsning (Broome 1993:104).

Både det å skape kultur for dialog, bruk av tredje part er utfordrende sett opp i mot om tredjeparten er å anse som partisk eller upartisk. Duffey, forsker innen konfliktløsning, oppfatter at i det kulturelle aspektet ved fredsbevaring, så er upartiskhet rett og slett uønsket i en konflikt intervensjon. Det rådende syn, som er forankret i et overveiende vestlig forutsetning av rollen til tredjeparter, er likevel at upartiskhet er avgjørende for en effektiv konflikt intervensjon (Duffey 2000:152). Dog tyder kulturelle perspektiver på at det kan være uønsket og umulig å opprettholde en upartiskhet. I mange kulturer vil tredjeparter som kommer innenfra konflikten kunne få aksept og legitimitet nettopp basert på deres tilknytning og avklarte forhold til de stridende partene. Ifølge dette synet, kan tredjeparten oppnå tilgang til forhandlinger gjennom sin forbindelse med partene i tvisten. På den andre siden mener

Dielh, professor og forsker på internasjonale konflikter, at upartiskhet er nødvendig og helt avgjørende for fredsbevarende misjoners suksess. Hvis en fredsbevarende styrke ble oppfattet som partisk vil det kunne sabotere oppdraget (Dielh 1994:90). En tredje lærd i faget, Clapham, mener at upartiskhet er en illusjon, og at man som intervensjonspart på et eller annet tidspunkt vil favorisere en lokal gruppe eller leder og dis-favorisere en annen (Clapham 2000:54). Under visse strukturelle forhold, vil ikke intervensjon være i stand til å bringe en nedkjølingseffekt i en eskalerende konflikt, umiddelbart (Jeong 2008:35). Det kan derfor sees på som en prosess som strekker seg over tid, og at en tredjeparts involvering ikke vil ha en umiddelbar effekt før man har etablert sin rolle i konfliktsituasjonen.

Mens den enkelte av oss har forsøkt å rette opp i flere allment aksepterte mangler innenfor konfliktløsning, har det internasjonale fredsbevarende samfunnet ikke klart å vurdere det såkalte ”kulturspråket”. Ordet kultur stammer fra det latinske ordet *colere*, som opprinnelig betød å dyrke. (Hylland Eriksen m.fl. 2006:34). Denne forståelsen er levende i det norske verbet å *kultivere*. Taylor, kulturforsker fra slutten av 1800-tallet sier at kultur, eller sivilisasjon, er den komplekse helhet som består av kunnskaper, trosformer, kunst, moral, jus og skikker, foruten alle de øvrige ferdigheter og vaner et menneske har tilegnet seg som medlem av et samfunn. (Hylland Eriksen m.fl. 2006:35). Denne definisjonen av Edward Taylor, strekker seg tilbake til 1871 og er fortsatt nyttig selv om det har vært mange spissfindige diskusjoner på hva kultur egentlig er.

Dog har kultur en innvirkning på mange av de nevnte utfordringene innenfor konfliktløsning, og dermed delvis re-rammer de som kulturelle utfordringer. Videre har kultur en sterk innflytelse på det fredsbevarende miljøet, både positivt i form av nye løsninger og samhandling, eller i de fleste tilfeller manglende kulturforståelse som negativt (Duffey 2000:143). Dagens misjoner er multikulturelt sammensatt og transnasjonalt utført i et mangfold av kulturelle kontekster. Alle som er involvert i en fredsbevarende misjon, fra dem som planlegger misjonen, til de militære og sivile fredsbevarende styrker som er utplassert for å gjennomføre oppdraget, til omgivelsene til lokalbefolkningen er en del av det kulturelle rammeverket. Dette rammeverket gir den konteksten som aktørenes tro og handlinger er konstruert, uttrykt, tolket og forstått. Utfordringen av kultur og kulturelle forskjeller fortjener systematisk analyse i den grad reformen av fredsbevaring fokuserer på å utvikle en bedre forståelse av hvordan den samhandler med og svarer på konfliktens miljø (Duffey 2000).

Duffey beskriver to nivåer av analyse som kan utledes fra spørsmålet om kultur; *Samhandling* og *prosess*. Det er en hensikt med å forstå dynamikken i samhandlingsnivået før det leder til

misforståelser og konflikt på mikro nivået, som i konfliktløsningens termer, kan vanskeliggjøre makro nivå prosessen. Dette inkluderer forståelse for kulturelle forskjeller også perspektivene for konflikt og konfliktløsning i hele verden, verbalt og ikke verbalt språk slik som plass/rom, berøring, gester, ansiktsuttrykk og bruk av tid. En FN-misjon kan ikke ansees som en homogen masse. Den er sammensatt av mennesker og nasjonale bidrag som har sin egenart, sin egen kulturkompleksitet og sine forutsetninger. Den enkeltes kulturelle forskjeller kan med det gi opphav til hindringer for samhandling, misforståelser, fordommer og uvitende krenkende atferd som kan redusere sjansene for konstruktiv aktivitet (Duffey 2000:146). Kommando og kontroll er også ofte kompliserende, da det bringer inn nasjonale forskjeller i stabs prosedyrer, trening, utstyr og språk. Det kan oppstå motvilje mot å være underordnet en annen nasjons kommando, tidvis skape såkalte ”fiefdoms”²² som forsterkes av dyptgripende kulturelle forskjeller (Duffey 2000:147).

Mange eksempler viser at når man møter andre kulturer er det lett å misforstå og tolke den andre sine handlinger og intensjoner. Det er normalt å tolke omverden utifra seg selv, egne erfaring og egen utdanning. Dersom man ikke forstår en annen kultur vil det være vanskelig å bidra til en fornuftig løsning. Desto mer utdanning på kulturelle forskjeller man legger i forberedelsene før man møter den andre parten desto større sannsynlighet får man for å lykkes.

Avslutningsvis vil jeg se nærmere på organisasjonskultur, som er en av flere typer kultur. Den er valgt med bakgrunn i erfaringer at denne kan påvirke effektiviteten i en organisasjon. Organisasjonskulturen er i grovt sett slik en gruppe er organisert på og hvordan den fungerer. Kulturen gjenspeiles i de verdier, metoder og symboler som fungerer som et klima på makro-nivå hvor medlemmer av organisasjonen må operere. Forskerne Weiss og Minear refererer til denne kulturelle dimensjonen som organisasjonskultur. De beskriver konseptet som en organisasjons måte å tilnærme seg sine oppgaver, sine relasjoner med andre etater, sitt selvbilde og offentlige bildet, og dens standard operasjonsprosedyrer. En organisasjons såkalte to-delning, herunder delingen av de militære og sivile er mer komplisert. Det er flere svært ulike organisasjonskulturer som kan operere i fredsbevarende operasjoner. De mest merkbare komponenter er den diplomatiske (FN-organisasjoner og regionale organisasjoner), militære med hver med sin egen kultur, sivilt politi, sivil regjering og ikke-statlige organisasjoner (humanitær bistand, menneskerettigheter, utvikling og konfliktløsnings etater). Disse kan igjen ytterligere kategoriseres som internasjonale, multinasjonale, nasjonale og

²² *Fiefdoms* - Måter eksempelvis en dominant person leder eller styrer på

felleskapsbaserte organisasjoner. Hver opererer innenfor sin egen kulturelle sfære, i henhold til sin egen forståelse av situasjonen, egen intervensjonspolitikk og praksis. Over tid har hver komponent utviklet en unik organisasjonskultur som bidrar til å kunngjøre og forsterke de normer, verdier, holdninger, oppfatninger og atferd, som i et gjensidig forhold, har skapt den aktuelle kultur (Duffey 2000).

3 Metode

3.1 Metodisk tilnærming

Denne oppgaven er gjennomført med en kvalitativ tilnærming. Jeg har fokusert på forholdene i Syria og UNSMIS under mandatperioden i 2012. Jeg har valgt denne tilnærmingen med bakgrunn i at jeg har tilgang til enkeltpersoner som har jobbet i misjonen i den aktuelle periode, samtidig som det vil kunne gi en dybde og verifikasjon, og forhåpentligvis noen svar på problemstillingen. Jeg ønsker gjennom studiet å komme så nær sannheten som mulig, dog kan det være vanskelig å få konkretisert de detaljerte årsaker til at partene ikke klarte å implementere fredsplanen i Syria. I prosessen har jeg sett på flere mulige forklaringer knyttet til denne problemstillingen.

Jeg har valgt å studere noen skriftlige kilder og foreta intervjuer, da disse to formene for innsamling av data kompletterer hverandre. I henhold til vitenskapelig metode er begge disse formene for å samle inn data på, å betrakte som undersøkelser, hvor det er krav til både *gyldighet* og *pålitelighet* (Jacobsen 2005). *Gyldighet* baserer seg på at vi klarer å måle det vi ønsker å måle, mens *pålitelighet* baserer seg på om vi kan stole på informasjonen som er samlet inn.

Jacobsen sin beskrivelse av vitenskapelig metode skisserer tre ulike hovedtyper av *hensikter* med undersøkelser. Den første er a) *Beskrivende*, hvordan fenomenet ser ut. Det være seg en beskrivelse av faktiske forhold. Den andre hensikten er b) *Forklarende*, som sier noe om hvorfor et fenomen oppsto. Det være seg å søke og finne årsaker til hvorfor fenomenet skjedde. Den siste og tredje hensikten er c) *Prediksjon*, som er den mest ambisiøse hensikten, som er å forutsi noe om fremtiden. Ofte bruker man prediktive utsagn som å si *at det er en viss sannsynlighet* for at noe kommer til å skje (Jacobsen 2005:16). Hensikten med denne undersøkelsen er primært b) *forklarende*, hvor jeg søker å forstå og forklare årsaker til hvorfor partene ikke klarte å implementere fredsplanen. I tillegg vil det være elementer av a) *beskrivende* hensikt for å gi et bilde av konfliktsituasjonen i perioden. Erfaringene fra det siste spørsmålet i problemstillingen kan til en viss grad ha elementer av c) prediktive utsagn, som sier noe om hvilke erfaringer som kan tas med i en fremtidig tilnærmet situasjon. Jacobsen beskriver at i de fleste undersøkelser vil man finne elementer av alle disse tre hensiktene.

3.2 Skriftlige kilder

Etter at mandatperioden til UNSMIS var i sin slutfase skrev FNs generalsekretær Ban Ki-

moon, en rapport på status i Syria, i erkjennelsen av at det ikke var mulig å implementere fredsplanen. Rapporten vil videre i oppgaven bli referert til som *FN-rapporten*²³. Dette er en engelskspråklig kilde som er offentlig og gir en skriftlig oversikt over forholdene under mandatperioden. Denne rapporten er tilgjengelig gjennom FN sine internettsider, hvor alle slike rapporter på misjoner normalt ligger. Jeg ønsker å benytte denne som primærkilde, en referanse til at man ikke lyktes med implementeringen og som en beskrivelse på de faktiske forhold på bakken under mandatperioden. Rapporten vil jeg oppfatte som relativt pålitelig i sin form, med bakgrunn i at den er basert på direkte skriftlige rapporteringer fra FN observatørene på bakken i perioden. Krav til rapporteringen i henhold til FN standard er at den skal være utført av ulike nasjonaliteter i samarbeid, minimum to personer og i en mest mulig nøytral og ikke-partisk form. Den skal ikke inneholde antakelser, kun rene observasjoner. I tillegg vil jeg bruke et annet FN dokument, hvor arbeidet med rapporten ble ledet av Lakhdar Brahimi²⁴. Denne rapporten vil videre bli referert til som *Brahimi-rapporten*²⁵. Dette er en rapport som riktignok er skrevet før UNSMIS og vil bli benyttet til å belyse og verifisere enkelte svar på problemstillingen, spesielt vil den bli benyttet til å verifisere mulige forbedringer innenfor FNs arbeid ifm fredsmisjoner. Denne rapporten er engelskspråklig og er tilgjengelig på FN sine internettsider. Sistnevnte er basert på flere nasjonaliteters samarbeid, og vil også være å betrakte som gyldig og pålitelig på lik linje som den første rapporten. Dokumentene er studert underveis i prosessen og ved enkelte anledninger har jeg oversatt deler av teksten til norsk i den grad det var nødvendig, omformulert og brukt noe av informasjonen i enkelte av kapitlene i oppgaven, og som referanse i analysen. En mulig forbedring av kildene ville kunne være å finne skriftlige dokumenter som er skrevet av den syriske regjeringen eller andre parter i konflikten. Dette vil kunne bidra til å gi et bredere og mer utfyllende bilde av forholdene.

3.3 Intervjuer

Formålet med et intervju er å fremskaffe fylldig og beskrivende informasjon om hvordan andre mennesker opplever ulike sider ved en situasjon. Et kvalitativt intervju er spesielt godt egnet for å få innsikt i informantenes egne erfaringer, tanker og følelser (Dalen 2004:15). Intervjuene er en av mine primærkilder og er gjennomført i etterkant av mitt arbeid med skriftlige kilder og teori. Det har gitt meg en fordel til å kunne utforme spørsmål knyttet til

²³ S/2012/523

²⁴ Lakhdar Brahimi tok over etter Kofi Annan som spesialutsending for fred fra FN i august 2012.

²⁵ A/55/305–S/2000/809

både hva som omtales i de skriftlige kildene og til forhold som teorien belyser på et generelt grunnlag. Intervjuene er gjennomført som individuelle åpne samtaler med åtte spørsmål i vedlagt intervjuguide. Svarene vil bli brukt i analysen og drøftingen for å kunne avklare ulike forhold. Svarene fra samtale er brukt i relasjon til de skriftlige kildene samt teori, for å verifisere eller avkrefte min forståelse av kildene, samt for eventuelt å komme fram til ny informasjon. Jeg valgte å foreta dybdeintervjuer med bakgrunn i flere årsaker. Først og fremst gir det en dypere forståelse og en anledning til å fremskaffe selve kjernen, som er årsakene. Ved samtaler kan det være en anledning til å kunne gå mer i dybden, være mer omfattende, og gi et bredere svar enn det å bruke andre former for innsamling av data. For det andre er det med min egen bakgrunn som deltaker i misjonen anledning for meg til å kunne få tak i aktuelle personer å intervjuer.

En normal tilnærming er at informantene skaper eller konstruerer sin sosiale virkelighet og gir mening til egne erfaringer. Det kan være menneskeskapt struktur som påvirker vår oppfatning og forståelse av virkeligheten (Dalen 2004:16). Den negative siden er at alle intervjupersonene er norske menn, kommer fra relativt samme vestlige kultur, og oppfatter og tolker situasjonen ut i fra sin egen bakgrunn. Ved at alle er norske kan derfor resultatet være påvirket i en eller annen form. Det er en utfordring å få tak i personell til intervjuer fra andre land, da jeg ikke besitter kontaktinformasjon til disse, og det kan være slik at de ikke kan delta av ulike personlige årsaker, herunder nasjonale restriksjoner. Jeg har derfor valgt å begrense oppgaven til å omfavne de som har vært tilgjengelig, noe som kan sees på som en svakhet ved mitt utvalg.

Før intervjuene fant sted fikk informantene tilsendt et eget informasjonsskriv om tema og hensikten med intervjuet. I vedlegg 1. ligger informasjonsskrivet og i vedlegg 2. ligger intervjuguiden med oversikt over spørsmålene som er stilt. Det er intervjuet til sammen 5 personer. Disse informantene er plukket ut med bakgrunn i deres førstehåndskjennskap til konfliktsituasjonen og deres deltakelse i UNSMIS. En av informantene arbeidet i stilling internt i HK (Hovedkvarter), mens de fire andre arbeidet ute i felt som observatør og meglere på bakken. Alle de 5 kandidatene er norske menn i alderen 42-52. Alle kandidatene er anonymisert ved at det kun er benyttet en referansenøkkel til den enkelte. Referansenøkkelen er kandidat A tom E. Lengden på hvert intervju er henholdsvis A: 1:50 min ansikt til ansikt, B: 1:39 min ansikt til ansikt, C: 1:05 min ansikt til ansikt, D: 1:10 min ansikt til ansikt, E: 1:11 min på telefonen.

Jeg har valgt å bruke lydopptak gjort via privat diktafon. Det positive ved dette er at jeg

kunne spille samtalene om igjen for meg selv i etterkant, og fange opp alle delene av samtalen. Det mest essensielle i svarene ble bearbeidet gjennom notater og matrise, slik at svarene kunne sammenstilles for å se hvem som har enkelte sammenfallende svar eller ulike svar. I tillegg vil det å bruke en diktafon gi informantene oppmerksomhet under samtalen, istedenfor at man må delvis stoppe opp for å evt måtte gjøre skriftlige notater underveis. Den negative faktoren er at informanten kan takke nei til intervjuet, eller at vedkommende ikke snakker fritt, selv om vedkommende sier at han generelt gjør det. Det var ingen som valgte å takke nei til intervju. Undertegnede fremsendte søknad om godkjenning til gjennomføring av prosjektet til NSD (Norsk samfunnsvitenskapelige datatjeneste), og har i prosessen forholdt seg til kravene nedsatt av NSD. Lydopptakene har vært innelåst i egen skuff på mitt hjemsted under prosjektets gang, og det er kun undertegnede som har hatt tilgang til disse. Lydopptakene ble slettet etter prosjektets avslutning.

Det er gjennomført prøveintervju på forhånd. Fordelen med dette er at man får testet ut intervjuguiden og sett om den er mangelfull, eller at spørsmålene må omformuleres. Samtidig er det en mulighet til å prøve seg ut selv som intervjuer, herunder sørge for at man ikke overkjører intervjupersonen, at man faktisk lytter til hva som blir sagt og gir anerkjennelse slik at personen ønsker å svare utfyllende på spørsmålene. Denne interessen for intervjupersonen kan vises med blick, nonverbal kommunikasjon og selvsagt også gjennom verbale kommentarer.

Uttalelser fra informantene vil bli referert til i analysen som følger; ‘en av informantene sa...’, to av informantene sa osv, samtidig hvis det er overvekt av et synspunkt vil det blir brukt; ‘det var en utbredt oppfatning blant informantene...’. En mulig forbedring sett opp i mot utvalget til intervjuene, var å fremskaffet intervju med sivilt personell i FN systemet, militære offiserer med annen nasjonalitet, og ikke minst intervju med befolkningen og regjeringssiden i Syria. Med bakgrunn i at det kan være ressurskrevende og at nasjonene kan ha en begrensning for sine utsendte, har jeg valgt å utelate dette i mitt utvalg.

4 Analyse

Hvorfor klarte ikke partene i Syria å implementere en fredsplan i 2012?

Hva kunne vært gjort annerledes i denne prosessen?

Hvilke erfaringer kan brukes konstruktivt ved senere anledninger?

I denne delen av oppgaven ligger selve presentasjonen og analysen av hovedpunktene i innsamlet data. De foregående kapitlene ble skrevet med det formål å gi leseren en grunnleggende forståelse av bakgrunnen, en beskrivelse av situasjonen, et teoretisk rammeverk og en oversikt over metoden som er benyttet. I denne analysen finner drøftingen sted ved hjelp svarene fra intervjuene, data fra primært FN-rapporten, Brahimi-rapporten og ved hjelp av teorien som er presentert tidligere. Analysedelen har en struktur som gjenspeiler i stor grad inndelingen av teorikapittelet og med en innfallsvinkel underveis på spørsmålene i intervjuguiden. Oppgavens siste kapittel, konklusjonen besvarer selve problemstillingen.

4.1 Konflikten og forutsetningene for misjonen

Innledningsvis ble informantene stilt spørsmål i intervjuet om de kunne beskrive konflikten i Syria i 2012, og hva den dreide seg om i hovedtrekk. Det var en bred oppfattelse blant informantene at det var en situasjon hvor en elite i landet var i konflikt med sin egen befolkning, det var en borgerkrigsliknende situasjon, hvor regjeringen på den ene siden dominerte den større delen av befolkningen gjennom undertrykkelse. Regjeringen hadde etablert et velfungerende statsapparat med politi, militære, og andre sikkerhet- og etterretnings organisasjoner som brukte makt for å holde befolkningen nede. Informantene sa videre at regjeringen, som var dominert av alvitter drev en skjev fordeling av økonomiske goder, og brukte maktapparatet til å opprettholde sin egen status. Ser man på FN rapporten så understøtter denne spesielt det å kalle konflikten for en borgerkrig, men videre konstaterer rapporten at krisen i Syria var en konsekvens av en kombinasjon av flere faktorer. Herunder at staten har unnlatt å svare på legitime politiske, økonomiske og sosiale krav fra sine borgere. Videre beskriver FN-rapporten at responsen fra sikkerhetsapparatet i Syria, til det som startet som fredelige demonstrasjoner førte til væpnede sammenstøt. Generalsekretæren skriver i rapporten om hans bekymringer for at det kan bryte ut i full borgerkrig i 2012. Det kan også vises til at betegnelsen borgerkrig også ble brukt i medier, herunder FN's nettside Globalis^{w7}, som også beskriver at konflikten i Syria utviklet seg til en brutal borgerkrig i løpet av 2012. På den ene siden så kan konflikten ansees å ligger under borgerkrig hvis man skal kategorisere konflikten innenfor en teoretisk beskrivelse av type konflikt. Dog sa en av

informantene at; ”Man kunne finne noe sekterisk over konflikten”. Han nevnte at dette ikke var hovedlinjen, men at det ligger noe i bakgrunnen for konflikten. Med det kan man på den andre siden se at regjeringen og opposisjonen har ulik kulturell eller religiøs tilhørighet, i den forstand at minoriteten i stor grad var representert ved alvitter, samt noe kristne og sjia muslimer som styrte landet, satt i lederposisjoner og dominerte den større delen av befolkningen som i stor grad var representert ved sunni islam.

Ser man på kildene og beskriver hva konflikten i hovedsak dreide seg om var det en bred oppfattelse blant informantene at konflikten dreide seg om at regjeringen hadde drevet en forskjellsbehandling av de økonomiske godene, eneveldig styrt landet, brukt maktapparatet for å holde seg selv i posisjon. Tre av informantene nevnte også at befolkningen ikke hadde fått være med å bestemme. Med bakgrunn i forskjellsbehandlingen og undertrykkelsen som har foregått kan det med bakgrunn i teorien til Jeong, bekreftes at når folkegrupper innad i en nasjonalstat blir behandlet ulikt er det kilder til en konflikt.

FN rapporten beskriver at under UNSMIS perioden var det tydelige indikatorer på en tilstedeværelse av en tredjepart. Dette kan ansees å gi signaliserer om at konflikten endrer seg. Konflikten har ligget latent og startet opp med en atferd i form av et opprør, for deretter å gå over i en borgerkrig. Indikasjonen på en tredjepart, kan gi grobunn for å beskrive konflikten som en såkalt ”proxy-war²⁶” eller en kompleks intra-statlig konflikt hvor fremmedkrigere også deltar. Det var ingen hemmelighet at regjeringen hadde støttespillere utenfor landegrensene, ei heller at opposisjonen fikk støtte fra andre land. Det var signaler på at utenlandske stedfortredere²⁷ kom inn i Syria. En konsekvens av at opposisjonen ikke var eller er samlet eller sterk nok, noe som blir forklart litt senere, kan bidra til å skape et vakuum for nettopp utenfor-statlige aktører. Konflikten kan i et teoretisk perspektiv anse å ligge innledningsvis under David Singers beskrivelse av konflikten som kategori c) borgerkrig, men underveis i perioden komme inn under kategori d) konflikt som er en kompleks intra-statlige krig i en tidligere kolonistat, der utfordringen kan komme fra kulturelt definerte grupper der medlemmene identifiserer seg med hverandre og med gruppen på grunnlag av felles rasemessige, etniske, språklige, religiøse eller egenskaper i form av slekt.

Ser man på hvordan makten har blitt utøvd kan det spesielt refereres til massakren i Hama i 1982, hvor regjeringsstyrkene brukte stridsvogner og artilleri mot befolkningen, for deretter å

²⁶ *Proxy-war*- stedfortrederkrig er en krig som offisielt utkjempes mellom to parter, men hvor hver av disse partene er alliert med eller støttet av andre, større makter, og der det egentlige målet med krigen først og fremst er å flytte maktbalansen mellom stormaktene. Med andre ord er en slik krig resultatet av at motstridende krefter bruker tredjeparter som erstatning for å kjempe mot hverandre direkte

²⁷ *Stedfortredere*- utenforstående som kjemper i krigen for andre, uten direkte eierskap i konflikten

sende inn flere tusen soldater for å stoppe opposisjonen. Det hele resulterte i store ødeleggelser og en titalls tusen mennesker, herunder også kvinner og barn som ble drept. I følge medier^{w8} fra februar 2012, litt under to måneder før UNSMIS ble satt inn, kom det rapporter om systematisk angrep på sykehus for å kneble opprør. Det ble utført en storoffensiv i byen Homs, hvor helsepersonell, kvinner og barn ble drept. Flere av informantene oppfatter at regjeringen har brukt makt, for å opprettholde sin levestandard og kontroll. To av informantene sa også at i samtaler med opposisjonen kom det frem at de ønsket å bli kvitt et voldelig styresett, at de ønsket et mer representativt styresett og mer demokratiske spilleregler. Ut ifra historikken og informantenes oppfatninger kan det på den ene siden helt klart oppfattes som om konflikten har ligget der i en årrekke, men først kom til full uttrykk gjennom voldshandlinger i begynnelsen av 2011. Når det først skjedde, så fikk regjeringen store utfordringer med å dempe dette. Med bakgrunn i hendelsen både fra Hama i 1982²⁸ og responsen som kom fra regjeringen i 2011, kan man se at makten har blitt brukt i voldelig form til å undertrykke. Med bakgrunn i teorien har regjeringen oppnådd og opprettholdt sin makt gjennom vold og tvang, og mindre grad gjennom påvirkning eller overbevisning. Maktbruken kan på den ene side oppfattes som at regjeringen har følt seg truet, da de er i minoritet. Det kan med det sees på som et selvforsvar eller en form for sikkerhetspolitisk tiltak fra regjeringssiden for å beskytte sin egen posisjon og status. Teorien sier at desto mer makt en aktør besitter, jo mindre er trusselen for at noen vil forsøke å angripe. Makten har blitt brukt for å fremme egne interesser og målsettinger. Med det kan man si at makt også er å betrakte som en form for sikkerhet. Dette bekrefter i stor grad *sikkerhetsdilemmaet* som tilsier at når den ene parten rustet opp, blir den andre truet og vil prøve å overgå den andre, det blir en form for kappløp som bidrar til eskalering. (Ramsbotham m.fler 2011 og Jeong 2008).

I intervjuet ble det stilt spørsmål til informantene om de kunne si noe hva de mener om forutsetningene for misjonen. To av informantene var veldig tydelig på at misjonen var meget begrenset i form av at man hadde som hovedoppgave å overvåke implementeringen av fredsplanen. En av disse to informantene sa at det også var en stor uenighet i FN om hvordan konflikten skulle løses, men at Russland og Kina benyttet vetoretten sin og sørget for begrensninger på mandatet og misjonen. Det kom også frem via en informant at i Libya kunne man bombe, noe som ikke var tilfelle i Syria, da kompleksiteten var større. Dersom

²⁸ Massakren i Hama 1982. Regjeringen bekjempet opposisjonen i Hama, hvor flere titalls tusen mennesker ble drept.

man skulle gått inn med bakkestyrker, måtte det være en vanvittig stor styrke, som hadde en god spredning på bakken. Dette kunne man ikke gjøre med bakgrunn i resolusjonen og at man måtte bli invitert til landet.

På den ene siden ble det en diskusjon etter Operation Unified Protector (OUP) i Libya i 2011, hvor flere viktige aktører mente at koalisjonspartene tok seg til rette. I forlengelsen av dette la Russland og Kina ned veto mot et resolusjonsforslag om Syria i FNs Sikkerhetsråd^{w9}.

Hovedargumentet ligger i at sikkerhetsrådet ikke skal bidra til å endre den politiske ledelsen i et land. Ser man tilbake til etableringen av FN ble det vedtatt at sikkerhetsrådets oppgave skulle være å iverksette tiltak i situasjoner som truet internasjonal fred og sikkerhet.

Forutsetningen var at et lands indre anliggender ikke kom inn under dette mandatet. Etter som årene har gått er det blitt mer tydelig for mange at det er nødvendig å åpne for at sikkerhetsrådet også skulle kunne gripe inn når menneskerettighetene i et land ble krenket på det groveste og sivile ble massakrert. På midten av 2000-tallet vedtok derfor FNs medlemsstater et nytt prinsipp kalt Responsibility to Protect (R2P). Hovedbudskapet var at statssuverenitet ikke er en rettighet, men et ansvar, og at det internasjonale samfunnet skulle gripe inn hvis en stat ikke beskyttet sin egen sivilbefolkning. Det ble med dette prinsippet åpnet for resolusjoner som griper inn mot et lands myndigheters behandling av sivilbefolkningen. På tross av at FNs sikkerhetsråd ikke ble enige om noen former for sanksjoner eller konsekvenser ved brudd på mandatet for Syria, så kan det fra en annen side poengteres at FN fikk til et bidrag, dog begrenset, men man ble invitert til Syria i form av en tilsynsmekanisme gjennom UNSMIS. Begrensingen i mandatet bunnet ned til kun å overvåke og rapportere om partene implementerte fredsplanen.

Mandatet: I og med at intervjuene foregikk som en åpen samtale var det en naturlig del å stille videre utdypende spørsmål hva informantene mente om mandatet, herunder fredsplanen. To av informantene sa at de oppfattet mandatet som ambisiøst, noe det skal være, men at det forventes etterlevd, noe som ikke fant sted. En av informantene sa også at mandatet var ambisiøst i den form at all vold skulle stanses. Den ene av informantene sa; ”Jeg stiller spørsmål til hvorfor det ikke var beskrevet noe videre om at regjeringen fortsatt skulle sitte med makten eller om det skulle være et regjeringsskifte”. Det var en generell oppfatning blant informantene at fra begynnelsen av når UNSMIS kom til Syria hadde befolkningen, da opposisjonen, en forventning til at Bashar al-Assad skulle forlate sin stilling. Helt i begynnelsen av UNSMIS perioden var målsettingen til opposisjonen at regjeringen skulle gå.

Med bakgrunn i disse uttalelsene kunne man tydelig se at målsettingene til opposisjonen på den ene siden var at regjeringen skulle gå, mens regjeringen hadde ingen intensjon om å forlate sin posisjon. Noe som også kom frem når det skulle forsøkes å forhandle på politisk nivå under Genève I møtet i juni 2012.

Med bakgrunn i uttalelsene kan mandatet, som tidligere beskrevet mer detaljert i kapittel 1.4, tilsynelatende se ut til å være både ambisiøst og tydelig innledningsvis, men på den annen side ikke være realistisk nok, da det ikke er noen plan videre for oppfølging, endringer, eller beskrivelse av ny situasjon for Syria. Med bakgrunn i Brahimi-rapporten understreker den allerede i 2000, viktigheten av at en misjon må ha robuste doktriner og realistiske mandater. Med tanke på at mandatet skal være realistisk kan det ikke bekreftes godt nok. Det ambisiøse i mandatet på den ene siden kan det vises til spesielt med tanke på at man i første omgang må stanse alle voldshandlinger. Dette er konkret utformet, og ikke minst for observatørene å kunne rapportere på. Strategien i seg selv var å forsøke å stanse voldelig konfliktatferd samtidig som man skapte rom for en forhandlingsituasjon på flere nivåer. Dette var ment skulle bidra til en mer stabil løsning. I følge timeglassmodellen er dialog ikke forenelig med at konfliktens status ligger på et voldsnivå. Det er derfor klart at for å kunne skape rom for dialog, må volden opphøre. På den annen side sier mandatet lite om hvordan man skal kunne stanse volden, og videre sette dette i en prosess.

Erfaringer og teori tilsier at man må ha et tydelig mandat. At partene skal utnevne samtalepartnere når Spesialutsendingen ber om dette, er i utgangspunktet konkret utformet, men man kan stille spørsmål til hvilke parter man referer til. Det var en bred oppfatning blant informantene at rapporteringen til FN HK og fra misjonen ikke var tilstrekkelig. Det kom ingen tilbakemeldinger på justeringer underveis, eller justeringer av mandatet. Det er ikke veldig tydelig hvem man referer til i fredsplanen, og man kunne ikke vite om partene man innledningsvis møtte spesielt på bakkenivået var representative eller hadde noen fullmakter. Uklare partner er noe som vil bli belyst senere i analysen. Videre sa en av informantene at de fikk ikke til noen avtaler om humanitær pause iht fredsplanen. Når det gjelder punktet om to timers humanitær pause, ga ikke mandatet noen videre forklaring eller indikasjoner på hvordan dette skulle settes i en prosess, og man kan stille spørsmål til om det skulle det være kun lokale avtaler, eller skulle det fremforhandles på flere nivåer, skulle det være spesifikke soner eller tider. Oppfølging på punktet om løslatelse av vilkårlig fengslede personer var ikke videre tydelig, eller satt i et system. Under intervjuene ble det stilt spørsmål til flere av punktene i mandatet, hvordan informantene oppfattet håndteringen av punktene. I intervjuet

var det en bred oppfatning blant informantene at informasjon om frigivelse av personell i fangenskap var ikke noe videre tema, heller ikke videre forklart hvordan skulle håndteres. To av informantene sa at de ble direkte hindret i å oppsøke steder hvor man kunne ha mistanke om at personell ble holdt i fangenskap, og fikk ingen informasjon fra regjeringssiden, herunder guvernører. Man kan stille spørsmål til hva strategien her var, eller hvem som hadde ansvar for oppfølgingen av dette. Ser man på dette punktet i fredsplanen kan man på den ene siden si at det er ambisiøst nok, og oppfordrer regjeringen til å være velvillig, men på den andre siden ble dette ikke etterlevd, eller dokumentert etterlevd. FN-rapporten påpeker også at frigivelse av tilfeldig innsatte personer, ikke ble fulgt opp. Med bakgrunn i egne erfaringer kan denne prosessen verifiseres gjennom besøk i landsbyer, hvor flere hundre mennesker var forsvunnet, befolkningen kom med private bilder for å vise frem slektninger, herunder spesielt ektemenn og sønner som var forsvunnet. Flere enkeltpersoner i Syria sa at de var tatt av ansatte fra regjeringen.

På den ene siden kan man diskuteres om mandatet var ambisiøst nok til å skape fred, samtidig som det kan stilles spørsmål til forankringen av mandatet. Eierskapet til fredsplanen var i stor grad et FN produkt, skapt i en vestlig ramme og forståelse. Dog ble det presentert for Arabisk Liga og President Bashar al-Asad, som man umiddelbart oppfattet som legitime parter, og som samtykket til denne planen. På den annen side kan det stilles spørsmål til i hvor stor grad fredsplanen var forankret hos opposisjonen, innledningsvis befolkningen. Mye av utfordringen lå i at partene i konflikten skal implementere en fredsplan de ikke har et eierforhold til. Mandatet sier at man skal gå inn i en *syrisk-ledet* fredsprosess. Dette er ikke spesifikt nok, da det ikke står noe videre om *hvem* som skal lede denne prosessen, og om sittende regjering skal fortsette i sine funksjoner, ei heller noe om partenes rettigheter, eller hvordan videre valg skulle håndteres. FN-rapporten bekrefter at midt i juni under voldshandlingene ble det avholdt et valg, ensidig arrangert av regjeringen. Det kan stilles spørsmål til hvor representativt dette valget var i denne konfliktsituasjonen. Videre forsøkte Spesialutsendingen i det såkalte Genève I²⁹ møtet i juni å forhandle et forslag til en midlertidig samlingsregjering i møte med syriske politikere i asyl, regjeringen og FN land. Dette førte ikke frem, også med en begrunnelse i at sittende regjering ikke kunne se at de skulle gi fra seg noe av makten.

²⁹ Genève I møtet ble avholdt i juni, hvor Spesialutsendingen forsøkte å forhandle på politisk nivå

På den ene siden kan man si at FN forsøkte å nå frem med et mandat som hadde større former for sanksjonering og konsekvenser, men på den annen side så lenge det ikke inneholdt noen sanksjonsformer, hadde det liten virkning. *Det var et papir med en oppskrift på fred!*

På tross av at FN misjonen skulle være en effektiv tilsynsmekanisme opplevde observatørene, spesielt to av informantene at befolkningen hadde en helt annen forventning til hva FN skulle gjøre. De forsto ikke mandatet og hva som skulle skje etter at de skulle legge ned sine våpen. Oppsummert kan en se at mandatet er ambisiøst, men ikke videre forklarende på enkelte punkter, samtidig som det ikke fikk noen konsekvenser dersom det ikke ble etterlevd. Mandatet forutsatte vilje nok til å etterleve punktene. Det var ingen ”makt” i form av sanksjoner bak mandatet.

4.2 Voldsspiral og fragmenterte parter

Informantene ble i intervjuene stilt spørsmål om de kunne gi en beskrivelse av voldssituasjonen i perioden de tjenestegjorde i misjonen i 2012. Det var en bred oppfatning blant informantene at ved ankomst, i løpet av de første ukene var det en merkbar nedgang i voldsnivået, men at den eskalerte raskt og kom inn en form for voldsspiral. Flere av informantene sa at allerede i løpet av de første dagene brøt konflikten ut igjen, spesielt så snart en FN patrulje hadde forlatt åstedet. FN-rapporten understøtter det samme som informantene om at også at så snart UNSMIS patruljene forlot stedet kunne voldsnivået øke. Dette kan tyde på at de så en mulighet for fred, og var nysgjerrige. Patruljen gikk i dialog og forklarte hvorfor UNSMIS var kommet. Siden reiste patruljen videre til neste landsby. Det skjedde ikke noe mer konkret enn en samtale, og partene tok opp igjen der de var avbrutt før møtet. Det var en bred oppfattelse blant informantene at eskaleringen i perioden hindret observatørene til å utføre sine oppgaver. En annen av informantene sa at regjeringen tydelig hindret og forsinket patruljeringen slik at de ikke skulle oppdage ugjerninger og rapportere dette. En av informantene opplevde også at partene til stadighet måtte overgå den andre i metode og anslagskraft. Med bakgrunn i egne erfaringer kunne dette høres fra hotellrommet og andre lokasjoner som ble brukt i perioden.

FN-rapporten forklarer at fra slutten av mai ble forholdene forverret med framveksten av regjeringsstyrkenes koordinerte overgrep som en del av en offensiv mot befolkningssentra, ved hjelp av både infanteri og tunge våpen, i en tilsynelatende kampanje for å fjerne områder av opposisjonen og væpnede opposisjonsgrupper. Væpnede sammenstøt tiltok mellom opposisjonen og regjeringsstyrker i befolkningssentre, og den syriske regjeringens forsvars

bruk av stridsvogner og artilleri, forårsaket store sivile tap. Videre sier rapporten at ut i juni 2012, ble voldsnivået så høyt at FN ikke kunne utføre sine primæroppgaver. FN rapporten konstaterer videre omfattende brudd på menneskerettighetene, inkludert ulovlige drap, bred vilkårlige arrestasjoner og fengslinger, tortur og andre former for mishandling, seksuell vold og overgrep mot barn. I norsk media, herunder Nordhordland sin internettside, publisert 15. juni 2012, understøtter også generalmajor Robert Mood i dette, hvor han sier; ”*vold hindrer oss*”!^{w10}. Han fastslår også at partene i stadig større grad tyr til våpen, og at de ser ut til å mangle vilje til å finne en fredelig løsning. Det samme kan man finne i utenlandsk media, Al Jazeera^{w11} hvor det står; ”*United Nations observers in Syria have suspended their mission, saying the conflict has shifted in the past ten days, becoming too dangerous for them to monitor*”. Videre sier Mood at den økende volden hindrer vår mulighet til å observere, sjekke opplysninger og å hjelpe til med dialoger på lokalt plan og med å skape stabilitet. I et teoretisk perspektiv kan det vises til *figur 1*. Timeglassmodellen til Ramsbotham m.fler, som gir tydelige signaler på at handlingsrommet blir innsnevret etter hvert som voldsnivået eskaleres i konflikten. Volden bidro til at dialogen opphører, og andre midler eller respons anbefales brukt. På den ene siden kan det med bakgrunn i informantenes beskrivelse og FN rapportens beskrivelse av volds-eskaleringen se ut til at det var et kritisk øyeblikk, når fredsplanen ble lagt på bordet. Det ble en delvis stillstand i våpenbruken, noe som kunne tyde på at partene hadde håp om endring. Ganske raskt, når de så at UNSMIS *kun* skulle overvåke, samtidig som det ikke ble skissert en fremtidig løsning eller alternativ som de kunne ”lene” seg til, tiltok kampene. Med bakgrunn i informantenes utsagn kan det tilsynelatende se ut som det utviklet seg en strategi spesielt på regjeringssiden til å øke volden for å vinne krigen, og opprettholde sin status, makt og økonomi.

Under intervjuene med informantene var et av spørsmålene om de kunne beskrive partene og deres roller. Det var en utbredt oppfatning blant informantene at opposisjonssiden opplevdes som meget fragmentert. De var ikke samlet eller hadde tydelige ledere. Den ene dagen kunne man møte en leder, den andre dagen en annen, nesten aldri samme person. En av informantene sa også at de ikke ga ut noe navn. Når det gjaldt regjeringssiden var den lettere å forholde seg til da det i hovedsak var guvernører i landsbyene som var de offisielle representantene. Dog sa en av informantene at en av guvernørene bare ble byttet ut underveis og man måtte forholde seg til en ny. At opposisjonen opplevdes som fragmenter er også understøttet av FN-rapporten. Med bakgrunn i egne erfaringer kunne det arrangeres møter med FSA. De hadde innledningsvis en viss form for militærmakt, var uniformerte med rang, og kunne ansees som en legitim part, da de representerte til dels store deler av befolkningen.

De besto av avhoppere fra regjeringshæren, og kjempet side om side med sivile som hadde tydd til våpen. Utover i perioden ble de mer og mer fragmentert, noe som kan tyde på at de ikke fikk den støtten de trengte for å oppnå sine målsettinger. En av informantene sa spesifikt at når en opposisjon ikke er samlet oppstår det et vakuum, som kan gi rom for flere parter til å utspille sine egne målsettinger. Med det kan det tyde på at så lenge opposisjonen ikke var samlet, så kunne de heller ikke være sterke nok til å stå i mot nye parter som kom inn å kjempet med annen agenda. Teorien bekrefter også denne utviklingen i konflikten, med at når det skjer en økning i intensiteten av en konflikt, så har det en tendens til å frembringe et utvidet omfang av deltagelse, som engasjerer flere deltakere (Ramsbotham m. Flere 2011). Med bakgrunn i utsagn fra informantene er det tydelig at spesielt opposisjon var fragmentert, og man visste ikke hvem som var ledere og representerte befolkningen. Teorien erkjenner at man trenger tydelige parter i en konflikt, parter som anerkjenner hverandre og anerkjenner at den andre eksisterer og har sine egne målsettinger. Dette også med en hensikt til å kunne komme nærmere en konfliktløsning, forsøke å komme i en dialog, kunne forhandle, inngå avtaler og forpliktelser. Det var ingen form for anerkjennelse av hverandre som parter. Dette bidro til at det var vanskelig for UNSMIS å gå i dialog, forsøke å få partene til å møtes og forplikte seg.

Videre ble intervjuene med informantene dreid i retning av utdyping på hvordan samspillet mellom partene fungerte. En av informantene sa at de i små skala fikk til noen møter med guvernøren i en av de store byene, herunder avtale om å bringe ut døde personer fra enkelte områder. Informanten sa videre at det ikke ble gjort noe mer forpliktende avtaler utover dette. Når det gjaldt inngåelse av avtaler var det en bred oppfatning blant informantene at ingen av partene var velvillige til å inngå noen forpliktelser eller avtaler som var referert til i fredsplanen.

To av informantene sa at så lenge regjeringssiden kalte opposisjonen for *terrorister*, førte dette til en mer steil holdning mellom partene. Det var vanskelig å få guvernører og opposisjonsledere til å møtes. Det kunne tilsynelatende se ut til at partene ble mer og mer steile i sin atferd ovenfor hverandre. Ser man på det fra en teoretisk vinkel er det veldig enkelt for regjeringen å kalle opposisjonen for terrorister, noe som kan underbygge at de forsøker å legitimerer sin konfliktatferd.

Ett av spørsmålene i intervjuene var om informantene kunne beskrive UNSMIS sine interne forhold. Det var en bred oppfatning blant informantene at UNSMIS hadde forutsetningene til å løse oppdraget de var satt til. Kulturforskjeller og andre intern utfordringer var ikke store nok til å hindre selve oppdraget, dog kunne det skape mye frustrasjon og til dels hindre

effektiviteten.

En av informantene sa at mangel på tolker førte til at enkelte offiserer mistet oversikten og situasjonsforståelsen, samt at det kunne gå på sikkerheten løs. Tre av informantene sa at det ikke var nok tolker, spesielt innledningsvis. I tillegg var det utfordrende å verifisere hva som ble sagt eller avtalt, da det må være et minimum av to observatører fra forskjellige nasjoner som skulle verifisere all informasjon. En annen informant oppfatter at de interne forholdene i UNSMIS dreide som om utfordringer på K2, og at språkutfordringene ikke var den største utfordringen, da det ikke utgjorde en vesens forskjell. Med bakgrunn i at ikke alle kunne engelsk i misjonen, og en del av de som snakket arabisk ikke snakket engelsk, kan det se ut til at det ble en språkbarriere som teorien også oppfatter at kan skje i en multikulturell sammensetning av en misjon. Når informantene under intervjuet ble ledet inn på spørsmål rundt de administrative forholdene internt i UNSMIS, sa to av informantene at personell i deres team måtte legge ut for drivstoff utgifter til kjøretøyene, og at det var problematisk å få refusjon fra FN. Det ble gitt en håndskrevet papirlapp på arabisk, noe som ikke holdt en FN standard på kvittering for refusjon. Dette er elementer som burde vært klarlagt på forhånd for å slippe friksjon og frustrasjoner som tar fokus bort fra oppdraget og effektiviteten. En annen informant sa at personellet hadde veldig ulikt nivå på ferdigheter som eksempelvis førstehjelpsopplæring, noe som er helt avgjørende i en slik konfliktsituasjon. Observatørene er avhengige av sine makkere spesielt i patruljesammenheng. Det måtte startes opp trening på team-området. Dette tok mye tid og krevde mye ressurser, som gikk ut over patruljeringen. Videre sa en av informantene at; *”Vi utførte like mange patruljer med ti personer i teamet, som med førti”*. Det ankom stadig nytt personell som trengte opplæring. En av informantene sa at det meste fungerte veldig bra og at det ikke var noen større utfordringer internt i UNSMIS. Denne uttalelsen kan med bakgrunn i at informanten jobbet kun i stabsstilling HK, tyde på at vedkommende ikke sitter med informasjon om hvordan de interne forholdene er ute på team områdene. Normalt er ikke interne administrative utfordringer rapportbart materiale til et hovedkvarter, så lenge det ikke utvikler seg til en personlig konflikt internt. FN-rapporten konstatere at UNSMIS hadde forutsetningene til å løse oppdraget. Det kan på den ene siden se ut til at de ansatte i UNSMIS hadde tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter til å utføre oppdraget, som var primært å overvåke og rapportere. På den annen side kan man stille spørsmål ved dette, da misjonen var tilstede i relativt kort periode med et begrenset mandat. Samtidig var det ingen spesielle krav til hvor mye av Syria som skulle dekkes til enhver tid. En av informantene mener at man skulle gå i dialog å forsøke å forhandle og påvirke partene.

Dersom dette er en del av oppdraget kan man stille spørsmål til den enkeltes kompetanse og ferdigheter.

Det ansees som normalt at man drar med seg ulike kulturforskjeller inn i en multikulturell misjon, og det tar tid å utarbeide en felles kultur, en organisasjonskultur. Såkalte *fiefdoms* foregikk. Med bakgrunn i egne erfaringer opplevde jeg at en vestlig oberstløytnant måtte flyttes fra et team-området, da vedkommende kom på kant med en afrikansk offiser som skulle være vedkommende sin leder. Med bakgrunn i informantenes opplevelser av de interne forholdene i UNSMIS kan det se ut til at mye av disse enkelthendelsene og kulturforskjellene skapte frustrasjon og tok deler av fokuset bort fra selve oppdraget. På den annen side så kommer det også frem at dette ikke var av vesentlig forskjell eller avgjørende i om misjonen lyktes eller ikke.

4.3 Endrede tiltak

I intervjuene ble informantene spurt om de kunne beskrive eventuelle endringer eller forhold som muligens kunne bidra til et annet utfall av konflikten på gitt tidspunkt. En av informantene sa at; ”*Hadde verdenssamfunnet vært entydig, lagt sine agendaer til side, samt lagt et mye større press på partene, kunne det vært et håp om et annet utfall*”. Ser man på forutsetningene så ville dette krevd at man fikk til et flertall i FN, herunder også Russland og Kina. En annen informantene sa at alternativet var å sende inn en væpnet styrke for å avverge kamphandlinger. På tross av det var det ikke sikkert at det ville gitt et annet utfall. Det kunne ende med enda en ny stridende part i en pågående konflikt. Det å ende opp med å skyte på begge parter for å få de til å stoppe, ville ikke kunne fungere på bakgrunn av konfliktens kompleksitet. Vedkommende sa også at man lettere kan bli en part når man er bevæpnet. Informanten sa; ”*Vår beskyttelse der og da, var at vi var ubevæpnet*”. En av de andre informantene mente at det ikke var noe alternativ med en væpnet styrke. Styrken måtte være av så store dimensjoner for å kunne dekke Syria i tilstrekkelig grad. En av de andre informantene mente man burde prøvd å innføre en flyforbudssone, slik at befolkningen, spesielt sivile hadde et sted de kunne være under en viss beskyttelse. Med bakgrunn i Brahimi-rapporten er anbefalingene der at en misjon bør gis rett til å bruke makt. Noe som betyr større krefter, bedre utstyr, dog mer kostbare, men i stand til å opptre troverdig *avskrekkende*. Når det gjelder beskyttelse av sivile, bør en misjon gis spesifikke ressurser og at dette gjenspeiles i mandatet. Det var en overvekt blant informantene som sa at rapporteringen til og fra FN var for dårlig. Det var også manglende prosessbeskrivelser for

misjonen. Da volden økte betraktelig var det ingen nye eller endrede oppdrag fra FN HK, på hva misjonen skulle foreta seg. Misjonen drev oppbygging, samtidig som den skulle være effektiv. En av informantene sa at FNs ansatte og rådgiverne skulle kunne trekke konklusjoner tidligere i prosessen, som kunne ført til endringer i UNSMIS. Det kan tilsynelatende se ut som de lar det ”skure og gå”, og ikke aktivt foretar noen endringer eller grep etter at misjonen ble satt inn. Med bakgrunn i fra Brahimi-rapporten anbefaler panelet som utførte arbeidet at det opprettes en ny informasjonshenting- og analyse enhet i FN, spesielt en gruppe militære analytikere med kompetanse på internasjonale kriminelle nettverk og er informasjonssystem spesialister. På tross av dette kan det se ut til at anbefalingen fra Brahimi ikke er ført til større endringer i FN systemet, som gjorde reelle utslag i å anbefale tiltak og justeringer underveis i misjonen.

Det er mange ulike måter å søke en konfliktløsning, og det er alltid lett i etterkant å si at man skulle gjort andre tiltak. Dog kan det alltid være elementer, store eller små som kan forberedes i en prosess, og underveis føre til de valgene man mener er det rette på gitt tidspunkt. Det er ikke sikkert at enkelte tiltak kunne ført til et annet utfall av konflikten enn slik det ble. Det kan være at man måtte vente på at modenheten til partene måtte nås, før de selv kunne foreta en endring, slik at konflikten i seg selv endret seg dynamisk iht Timeglassmodellen. Å beskrive noe fremtidig er i mange sammenhenger utfordrende eller også nesten ikke mulig. Med bakgrunn i at det ikke var noen prosessbeskrivelser, eller endringer underveis, ble det ikke noen justeringen av mandat eller organisering. Resultatet endte med at både spesialutsendingen og sjef for misjonen trakk seg. Det var ingen terskler, man gjør ikke noen grep og mandatet og oppdraget blir ikke utbedret eller kontinuerlig justert. Oppfølging av rapporteringen skulle ført til innspill til endringer i organiseringen og effektiviteten. Allerede i den innledende fasen, i de første 4 ukene ble det rapport om eksplosjoner, beskytning med artilleri, noe som tilsier brudd på ”våpen avtalen” som forelå. Disse rapporteringene fikk ingen konsekvenser i form av endrede tiltak av oppdragets form.

4.4 De viktigste erfaringene

Det siste spørsmålet som informantene ble stilt i intervjuet var å si noe om de viktigste erfaringene etter mandatperioden. Som svar på dette spørsmålet var det en bred oppfatning blant informantene at det var utfordringer med å dekke hele konflikten i Syria med de observatørene som ble sent inn. Informantene nevnte også at de fikk gode personlige erfaringene av å jobbe med alle mulig ulike nasjonaliteter. De sa også at inntrykket var at FN

skulle vise bredden i å representere mange nasjonaliteter. To av informantene sa at deres inntrykk var at det gikk mye prestisje i å representere nasjonaliteter, og det å få satt inn høyt antall observatører på bakken så raskt som mulig. Erfaringsmessig var det ikke tid nok ved ankomst til å kunne selektere personellet ut ifra kompetanse. En av informantene sa at; ”*Det burde vært mer fokus på kompetansen og ikke bredden på nasjonalitetene*”.

En av informantene sa at det burde vært flere kvinner i observatørmisjonen, slik at man fikk tilgang til større deler av samfunnet. Det kan sies at det til tider var ca tre militære kvinner ute på bakken, i en misjon på nesten tre hundre militære. Dette er ikke noe nytt i FN sammenheng at det er lite kvinner i misjonene. Av egne erfaringer kan jeg beskrive hvordan stemningen endret seg i ved ankomst i landsbyer i Syria. Mennene tok kvinner og barn ut for å møte meg, slik at vi kunne gå i dialog. Dette var noe mine mannlige kolleger ikke hadde anledning til.

En av informantene mente at det å sette opp en misjon på så kort varsel og som skal være operativ fra dag en, har ikke forekommet tidligere etter det vedkommende kjenner til.

Samtidig at FN fikk medlemslandene, Troop Contributing Countries (TCC) til å støtte økonomisk og sette inn personell med erfaring, det vil si de som allerede var i tjeneste.

Relokalisering av personell innenfor FN virket som en god erfaring, dog vil andre misjoner bli noe skadelidende i en periode. I dette tilfellet var det en fordel, da konfliktnivået var høyt, og man skulle operere fra den dagen man ankom. Det var en bred oppfatning blant informantene at det burde vært en større pool av kompetente og samtrente observatører som kunne settes inn i konfliktsituasjonen. En av informantene mente det burde vært en *short-list*, en liste over personell som kan gjenbrukes i lignende misjoner, og mener at FN bør tilstrebe dette. Brahimi-rapporten understøtter dette og sier at FN og dets medlemmer står overfor et stort behov for å etablere mer effektive strategier for å forebygge konflikter, både på kort og lang sikt. Rapporten anbefaler et større og mer samtrent forparti eller hovedkvarter som er på beredskap, og kan settes inn tidligere i en konfliktsituasjoner. Herunder anbefaler rapporten en *short-list* på opptil 100 erfarne, godt kvalifiserte offiserer, nøye utvalgt og akseptert av DPKO (Department for Peacekeeping Operations).

Misjonen var oppe i 48 militære nasjonaliteter, og med sivilt ansatte i UNSMIS HK, over 60 nasjonaliteter, og det var en hyppig åpning av nye team områder. Effektiviteten til misjonen kan diskuteres. På den ene siden kan man si at man var *tilstede* fra dag en, ved at man åpnet nye team områder veldig raskt, ved å utstasjonere observatørene på lokale hotell. Men på den andre siden kan man diskutere effektiviteten av dette. Som en av informantene sa; ”*Det datt inn observatører daglig. Disse trengte både innføring og opplæring til og med i førstehjelp*”. Han mente at det var til dels ambisiøst å åpne alle team områdene på veldig kort tid, sett opp

mot hva man kunne levere. Det var tidkrevende å motta stadig nye observatører og drive opplæring. Det var opptil 15 observatører som strøk på kjøre-test ved ankomst. Disse måtte avvente i Damaskus for å avlegge ny test. Det vil si i praksis drive trening i å kjøre pansret bil. Det måtte holdes morgen og ettermiddags møter på både engelsk og fransk, da mange ikke kunne engelsk. Det måtte legges til rette for at offiserer kunne utføre sine bønner og besøk i moskeen i Damaskus i tjenestetiden. I tillegg var ca 1/3 av observatørene på hvile eller permisjon iht FNs rotasjonssystem. Med bakgrunn i at de første 6 til 12 uker etter en våpenhvile eller fredsavtale er inngått er dette de mest kritiske ukene for å etablere både en stabil fred og troverdigheten til en ny misjon. Tapte muligheter i denne perioden er vanskelig å gjenvinne.

Brahimi-rapporten er tydelig på at enheter som ikke oppfyller kravene i FN ikke kan bli utplassert. På en side er det viktig å få bekreftet beredskapen til hver bidragsyter i FN, om de er i stand til å møte de nødvendige FN kravene til forberedelser, trening, bruk av utstyr før deployering, kunnskap i forhandlingsteknikk, språkkrav, kjøreegenskaper, kulturforståelse med mer, på den annen side burde dette skje i en tidligere fase, slik at det ikke gikk utover misjonens innledende fase, dvs innsettingen i Syria.

5 Konklusjon

Som svar på *hvorfor partene i Syria ikke klarte å implementere fredsplanen i 2012*, ligger årsakene til dette i flere forhold. For det første hvilte mye på hvilke forutsetninger FN i felleskap klarte å komme frem til da de laget mandatet. Resultatet der ble et mandat med for lite pressmiddel. Veto-retten ble brukt og la lokk på sanksjoner og pressmiddel. For det andre var mandatet utformet slik at den krevde en etterlevelse fra partene i konflikten. Det var lite realitet i at syrerne selv skulle finne en fredelig løsning. Det var ingen vilje fra regjeringen eller opposisjonen til å etterleve fredsplanen. Målsettingen til partene var såpass sprikende at de så ikke noe annet alternativ en å forsøke å bekjempe hverandre. FN i forhandlinger hadde ikke gode nok forutsetninger til å presentere et kompromissforslag som representerte partene i konflikten, spesielt siden opposisjonen var fragmentert og ikke hadde noe klar ledelse og alternativ til Assad regimet. Det var allerede utført massakre, tortur, fengsling, drap, mye lidelse som førte partene inn i en voldsspiral. De var allerede inne i en voldelig konflikt da UNSMIS ble innsatt, på tross av at det kunne glimte til med en noe spinkel våpenstillstand. Implementeringen av fredsplanen skulle foregå under oppsyn av UNSMIS. I stor grad forsøkte UNSMIS å påvirke de partene som var tilgjengelig men ikke i en så stor skala,

utstrekning og trykk som var nødvendig. På grunn av økende vold, uklare parter på bakken, ingen samlet opposisjon med tydelige ledere som ikke ga nok innspill til en mulig endring, var det ikke rom for UNSMIS til å utføre sine oppgaver. I løpet av perioden kan man si at viljen til opposisjonen var tilstede, men den dabbet raskt av da de så at det ikke forelå noen endringer i maktstrukturen i landet. Til syvende og sist endte det med at volden eskalerte, det var ingen viljen hos partene, deres målsettinger var helt ulike, noe som førte til at UNSMIS måtte trappe ned virksomheten og forlate landet. Parter utenfor Syria bidro til å drive konflikten og endre maktfordelingen underveis. FSA som innledningsvis var å anse som en legitim part og de facto opposisjonen, inne i Syria, behersket våpenmakt og hadde støttespillere i befolkningen, mistet de fordelene de hadde i oppstarten, også muligens pga ulik internasjonal støtte. De var ikke strukturerte eller hadde tilstrekkelig støtte til å frembringe en reell forhandlingspart. Voldssituasjonen isolert sett ble et hinder for å komme videre i konfliktløsningen. Å stanse volden er det første skrittet for å få til en vedvarende våpenhvile, og som gir rom for dialog. Det sies i diskusjoner at i store konflikter må den som har evnen, makten og fornuften våge å ta det første skrittet til en de-eskalering og dialog mot fred. Det kan tilsynelatende se ut til at regjeringen ikke var moden nok for å ta et første skritt til et forhandlingsbord. Den største årsaken i denne situasjonen, med de gitte forutsetningene ansees å være at det ikke var vilje til å implementere en fredsplan.

De interne forholdene i UNSMIS er ikke å anse som direkte årsaker, men kan i større eller mindre grad spille inn på effektiviteten til misjonen. I utgangspunktet kom man ikke så langt at disse kulturelle internt utfordringene, herunder språkutfordringer, ikke tolk tilgjengelig, forskjellig kompetanse nivå, K2 utfordringer ikke fikk gjort seg gjeldende, da misjonen ble kansellert etter relativt kort tid. En av de største utfordringene var at misjonen drev oppbygging, samtidig som den skulle være effektiv. Noe som man kan til dels si hadde en innvirkning på hvor effektiv tilsynet var. Når man ender opp med 2-3 patruljer på dagtid i en by som Homs er det begrenset hvor mye informasjon som tilflyter FNs HK, eller som kan skape en god situasjonsforståelse.

Så hva kunne man gjort annerledes for å skape et annet utfall? Det er vanskelig å predikere, men man kan dra slutninger til andre konflikter. I utgangspunktet kan man si at det ikke var et sterkt nok pressmiddel på partene. En mulig militær intervensjon kunne i denne sammenhengen skapt en ny tredje part i striden, noe som kunne ført til en forverret situasjon. Styrken måtte være så stor at den dekket hele Syria.

Konflikten var kommet lengre enn man kanskje forsto på gitt tidspunkt, og det var ikke gjort en analyse som kunne gi noen innspill til endringer underveis. Man antok og konkluderte med at når våpenbruken ble redusert i april, så antok man også at det var et kritisk punkt til å iverksette fredsplanen. FN ga ikke nok punch!, og misjonen var ikke altomfattende nok. FN var ikke inne tungt nok og stort nok.

Avslutningsvis, hvilke erfaringer sitter man igjen med? FN og dets medlemmer står overfor et stort behov for å etablere mer effektive strategier for å forebygge konflikter, både på kort og lang sikt. Erfaringer tilsier at man ikke nødvendigvis skal ha så mye fokus på å representere alle nasjonaliteter, men heller ha fokus på utvelgelse basert på kompetanse. Erfaringen tilsier at FN bør etablere et system for å ha tilgjengelige samtrente forpartier eller hovedkvarter på beredskap, som kan settes inn tidligere i konfliktsituasjoner. De interne administrative forholdene bør man etter såpass mye erfaring i FN kunne ha på plass før styrken settes inn. Studier som kan være interessante videre kan være følgende: Når opposisjonen ikke er samlet, oppstår det et vakuum, som gir rom for flere parter til å utspille sine egne målsettinger. Dette er et kritisk punkt i konfliktens syklus som kan være interessant å studere videre. Et annet studium kan være selve prosessen i FN, hva som egentlig skjedde i forhandlingsøyemed.

6 Forkortelser

ATS	Advance Team Syria
CV	Curriculum vitae
DPKO	Departement for peacekeeping operations
FN	Forente nasjoner
FOH	Forsvarets Operative Hovedkvarter
FSA	Free Syrian Army
HK	Hovedkvarter
IS	Islamsk stat
ISIL	Den islamske staten i Irak og Levanten
IICI	Independent International commission of Inquiry
K2	Kommando og kontroll
MONUSCO	The United Nations Organization Stabilization Mission in the Democratic Republic of the Congo
MSA	Mission substance allowance
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NSD	Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
OUP	Operation Unified Protector
R2P	Responsibility to protect
SARC	Syrian Arab Red Crescent
SNC	Syrian National Council
TCC	Troop Contributing countries
UNMIL	United Nations Mission in Liberia
UNSCR	United Nation Security Council Resolution
UNSMIS	United Nation Supervision Mission in Syria
UNTSO	United Nations Truce Supervision organization

7 Litteraturliste

Brahimi, L. (2000). *Report of the panel on United Nations Peace Operations*. A/55/305–S/2000/809.

Bercovitch, J. (1996). *Resolving International Conflicts. The theory and practice of mediation*. London, Lynne Rienner Publishers.

Broome, B., (1993). *Managing differences in conflict resolution: the role of relational empathy*, in D. Sandole and H.van der Merwe, eds, *Conflict resolution Theory and Practice: Integration and application*. Manchester: Manchester University Press, s. 97-111.

Burchill, S., Linklater, A., Donnely, J., Paterson, M., Reus-Smit, C., True, J. (2005). *Theories of international relations*, tredje utg. New York. ISBN: 978-1-4039-4866-6. Kap. 5.

- Clapham, C. (2000). *Peacekeeping and the Peacekept: Developing Mandates for Potential Interveners*, i Robert Rotberg: *Peacekeeping and Peace Enforcement in Africa. Methods of Conflict Prevention*. Washington DC: Brookings Institution Press, s. 34-57.
- Crocker, C., Hampson, F., og Aall, P. (1999). *Herding Cats: Multiparty Mediation in a Complex World*. Washington DC: US Institute of Peace Press.
- Dalen, M. (2004). *Intervju som forskningsmetode- en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Deutsch, M., Coleman, P. (2000). *The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Dielh, P. F. (1994): *International Peacekeeping*. Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press.
- Duffey, T. (2000). *Cultural Issues in Contemporary Peacekeeping, International Peacekeeping*
- Fearon, J. (1998). *Commitment problems and the spread of ethnic conflict*, in D.A. Lake and D.S. Rotchild utg, *The international Spread of Ethnic Conflict: Fear, Diffusion, and Escalation*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Fetherston, A. B. (1994). *Towards a theory of United Nations Peacekeeping*, New York: St. Martin's Press.
- Hampson, F. (1996). *Nurturing Peace: Why Peace Settlements Succeed or Fail*. Washington DC: US Institute of Peace Press.
- Holsti, K. (1996). *The State, War, and the State of War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hovi, J., Malnes, R. (2011). *Anarki, makt og normer*. Innføring i internasjonal politikk. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Hylland Eriksen, T, Arntsen Sørheim, T. (2006). *Kulturforskjeller i praksis*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Jacobsen, D. I. 2 utg. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?*. Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.
- Jeong, H. (2008). *Understanding conflict and conflict analysis*. London: Sage Publications.
- Jones, B. (2002). *The challenges of strategic coordination*, i Stedman S., utg. *Ending Civil Wars: The implementation of Peace Agreements*. Boulder, CO: Lynne Rienner, IPA/CISAC, s. 89-115.

- Ki-moon, B. (2012). *Report of the Secretary-General on the implementation of Security Council resolution 2043 (2012)*. S/2012/523.
- Kriesberg, L. (1998). *Constructive conflicts: From Escalation to Resolution*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- Krause, Keith (2010). *Armed Groups and Contemporary Conflicts: Challenging the Weberian State*. London: Routledge.
- Larsdotter, K. (2011). *Military interventions in Internal Wars. The Study of Peace or the Study of War?*. Sweden: University of Gothenburg.
- Lederach, J. (1995) *Preparing for peace: Conflict Transformation across Cultures*. Syracuse, NY: Syracuse University Press.
- Licklider, R. (1993). *Stopping the Killing: How Civil Wars End*. New York: New York University Press.
- Upadhyaya, P og Kumar, S. (2014). *Peace and conflict, The South Asian Experience*.
- Ramsbotham O., Woodhouse, T., Miall, H., 3 utg, (2011). *Contemporary conflict resolution*. Polity.
- Sisk, T. (1997). *Power Sharing and International Mediation in Ethnic Conflicts*. Washington DC: US Institute of Peace Press.
- Zartman, I.W. og Touval (2010). *International cooperation. The extents and limits of multilateralism*. USA, Cambridge University Press.
- UN Security Council Resolution 2042. S/RES/2042 (2012)
- UN Security Council Resolution 2043. S/RES/2043 (2012)
- UN Security Council Resolution 2059. S/RES/2059 (2012)

8 Nettsider

w¹ <https://snl.no/Baath-partiet> Lest 30 mars 2015

w² https://snl.no/Bashar_al-Assad Lest 30 mars 2015

w³ <https://snl.no/kalifat> Lest 13 januar 2015

w⁴ <http://www.iici.info> - Lest 13 januar 2015

w⁵ <http://www.sarc.sy/home.php> -Lest 13 januar 2015

w⁶ <http://no.wfp.org/content/verdens-matvareprogram> Lest 13 januar 2015

w⁷ <http://www.globalis.no/Konflikter/Syria> Lest 21 april 2015

w⁸ <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/syria/syriske-myndigheter-angriper-sykehus/a/10043119/> Lest 19 april 2015

w⁹ <http://www.fn.no/Aktuelt/Nyheter/Bakgrunn-Russland-og-Kinas-veto> Lest 21 januar 2015

w¹⁰ <http://www.nordhordland.no/Utenriks/article6107789.ece> Lest 20 april 2015

w¹¹ <http://www.aljazeera.com/blogs/middleeast/2012/06/19066.html> Lest 13 mai 2015

Vedlegg

1. Informasjonsskriv til informantene
2. Intervjuguide

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

I

”Kompleksiteten til konfliktløsning øker, en studie av FNs forsøk på å bringe fred til Syria i 2012”

Bakgrunn og formål

Dette studiet er et samarbeid mellom Universitetet i Tromsø og Forsvarets Høgskole. Jeg har gjennomført pr nu 4 grunnleggende moduler på Masterprogrammet; konflikt, sikkerhet og flerkulturell kommunikasjon ved Norges arktiske universitet (Tromsø), og skal med denne undersøkelsen ferdigstille avsluttende masteroppgave på 30 studiepoeng. Med bakgrunn i min tjeneste i Forsvaret og min utstasjonering i Syria, ønsker jeg å belyse forholdene rundt implementeringen av fredsplanen (Sikkerhetsresolusjon 2042) i Syria i 2012.

Problemstilling:

Hvorfor klarte ikke partene i Syria å implementere en fredsplan 2012?

Hva kunne vært gjort annerledes i denne prosessen?

Hvilke erfaringer kan brukes konstruktivt ved senere anledninger?

Det er plukket ut flere respondenter som har deltatt i UNSMIS (United Nations supervision mission in Syria) i 2012, og du er spesielt er plukket ut med bakgrunn i din førstehåndskjennskap til de prosessene du var involvert i mandat perioden.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Det er gjennomført en datainnsamling gjennom skriftlige kilder (Herunder FN rapporter fra FN sin internettside) som vil bli et supplement til empirien som kommer ut fra intervjuene. Det vil ikke bli innsamlet data om respondenter fra andre instanser.

Intervjuene vil bli gjennomført enten ved personlig møte eller som siste alternativ over annen medieform (Telefon, Skype etc). Spørsmålene vil være generelle i form av an man beskriver den situasjonen man selv opplevde, herunder beskrive f.eks konfliktsituasjonen i Syria i perioden, rollen til FN og andre parter. Som et hjelpemiddel vil jeg vurdere å bruke en diktafon, hvor jeg kun bruker en nøkkelreferanse til deg som referanse, ingen personopplysninger. Lyddopptakene vil bli slettet i etterkant av prosjektet.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun undertegnede som student som vil ha tilgang til personopplysninger i form av kun navn på signert samtykke. Det vil bli etablert en koblingsnøkkel slik at notater ifm intervjuet kun kobles mot en bokstav. Intervjuet vil bli tatt opp på privat opptaker og kun benyttet til notater og selve besvarelsen. Disse opptakene vil ved avslutning av oppgaven slettes. Opptaker vil være innelåst i privat bolig og kan ikke kobles til navn.

Du som deltaker vil ikke bli gjenkjent i publikasjonen, men bare få en uidentifiserbar referanse i teksten.

Prosjektet skal etter planen avsluttes november 2014, alternativt mai 2015 pga forsinkelser.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert. Svarene fra undersøkelsen, eller om du vil trekke deg vil ikke få noen konsekvenser for videre relasjoner mellom intervjuer/student og respondent.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med

Prosjektansvarlig: Mari Cecilie Tolfsen Reinskou og 0047 97119019.

Veileder: Thor Dahl Eriksen, Lektor

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2.

Intervju guide

1. Hvordan vil du beskrive konflikten i Syria under UNSMIS, og hva den dreide seg om?
2. Hvordan vil du beskrive voldssituasjonen (konfliktsituasjonen) i Syria under mandatperioden?
3. Hvordan vil du beskrive partene sin rolle, lokale parter, evt andre roller og hvordan fungerte samspillet?
4. Hvordan vil du beskrive de interne forhold i UNSMIS?
5. Hva vil du si er de mest signifikante årsakene til at man ikke klarte å implementere mandatet (fredsplanen) i Syria i 2012?
6. Er det noe som kunne vært gjort annerledes?
7. Hva er de viktigste erfaringene man sitter igjen med etter mandatperioden til UNSMIS?
8. Annet?